שאלה בעיר קורפו יע"א נהגו שיאמרו קדיש לקרות הקריאת שמע בחזנים
והמשוררים בניגון פזמון ובפתיחה קורא שהשליח צבור משמיע
שעה כי פה קול ומשיב בנגן כמשפטו למצות באמר שמו של הקב"ה
לכבוד ה' משובח שהוא על כל התשבחות וכן שהיה חלוקים מקדוב בזה
ומורגלו ~~[illegible]~~ בהכנס בחותרם כי כל כ"י החי שעלה הוא אסורה שמעם כי
שלא אינם יכולים לעקור הקדש במשנה ונ"ל הנגון שמשביחים ונכונה כב
וגוזר השה חולה כי משפחים קדם בשאתה בשולה בתוך הנגון ולכן
לשאול הדין אם יש כח ביה לבטל המנהג הקדוש הזה או לא כיון דאיכא
כב"ה שתן הם גופם קדושות שנהגו כן ונ"ב שאול בשואל שאלה מן צורת
הדין מה הוא ונשפטה

תשובה אמר: כלך כחו ה' שאלת עיר הקדש צפת לכל של זה רצון דבר השאלה
הנ"ל ומה שמתקן המשורר בזה אם יש בו איסור בלבו
אם לאו הבה אחר שפטו כי כל הסברות ותיקון שבתו המשוררים
הנ"ל אשר אני אחזה לפי מה שאנו משתוך מכבי. הפוסקים חלוקים בזה
ושנים אשר בנגון הח"ים השה מה"ה ולפי מה שבדוב אנ"ל בארוכה הדין

דין תשובה לכפר עונות מיצור כדבש חלה מדרבה יחזיקו בתשובים בעוה״ב
הקדוש ברוך הוא ונקדש שהיה קול אין הע״ן אומר הקב״ה במקום ובתשובים
בעוון קרבן וכל התשובה יהיו על התחתונה ובכבוד אפשר הקב״ה
שהלבה ולתשובה הרבים התשובה קיים לא״ר בגוי התורה ולה אלהינו קי׳
יעקב אבין לחום ותשובה מתשובתו כלל ועיקר נאם החותם פה בעלט
אחרון לחלה אשרי תשובת התק״ד לגזרה ברוב עוז ושלום

[She'elot u-teshubot]

פה עד קודם י"ח נראה שיכול לקרות ק"ש לקרות ק"ש בתפילין אך בלא ענין סמיכת גאולה לתפלה בחנם

ובתפלים שהנהגו לחוטא בענין טעות ובנעימות קודם התחלת לו שתפסיקין במקום שהוו לבתפיק

ותוקקים בכל זה שיכול לסמוך בענין אלא שהנה שתשיבו שמע בזמן קול ושמיע נגד כתשמעו לעמוד ב

בעמידה שניה דתפלה ובבית שבקהלות יוצאים בעיר ומתפללים בעיר לכבוד ג' ולכבוד היום · וכן דבריה

דור דור ומנהגינו בכל יום ובל יתעצל מי שיתאפשר לבו לדבקים כגלם לתחוק ב"ה · לבד זה היינו חושים

שקודם בזמן אמר שבלי עוד לא לתנהן של התענים ונקל בשפים קודם שתתפלים על פי דקדוק ראוי לחזור ב

דתנה בזמנים כזה הוו וחשוו עד שתצאו תמיד יוצא שלי הבית בעל דעולם ז"ל דזוק אחר שצריך לקרות

ק"ש בלקוקיר ובמעשיר כמו שכם ברוב וכיוצא דקדושת שם עם לו צריך לעניין בשמחים פ' ש"ע אבני יהוד

דין כוכבין אף שמע שלא בזמן חכמים ואף כי לחויב דין סבוקו אבל שק דב"י ז"ל שעשה לא זו שמע עד ש

אחר בסיו וביה שלא לחזור שאוי לנהוג כן בזמיל ויצא שלי הבית ואלו תוסיף להוציא מתוים לסבק הבית ו

ועושים מנהג לובהו ז"ל שתשי לחיוב בסבק בבוקר להתפלל רק לא"י וזה לנוע ואמר ר' שמעון אמר ר' יוחנן ב

דקורא בלא כוונה ושוע בלא זמנו עליו דכתוב אומר ואנו נכפי לגם חוקים וכול ומ' רש"י ז"ל בלא כוונה

בזמן נעשה דתפלות · דה לתנין תוצ' מחובר · כיוצא נודע לנו שלדברי ז"ל לקרות ק"ש ואחר לבית שבקהלות

בעשה דתפלות לא זולת · חוץ ועוד רק אחר לקח לדיבבת לנו כל הלילה שלא לאותה בעשים תוך לאותה

בענין לחו שוי להוסכין לדחון כל תנתקו למזה ולבנים עבודו לא יריב אלעזר לכוין בביאור דתילות ולותש

לזה כבר ד"לת שם וז"ל ודקדוק בעשיר דין שמפיד דכוונה כי אי אמשר לתי שלא דוהל בו תשוה לכוין ב

בענין ובביאור דתילות כלוי אם כן אימא אם דקדוק דעשים שביק תצוה אחר' לשב וחל קבשר עליה תשעם

שמפסיד דכוונה בענין אחר לאחר' לדלך אינו תצוה אלא לבד דשוה לא כל שכן · ועוד בד עליהם נושעם ואותם

שע"י דתשבב דתילות בלימודן צינו צינו תמיות דקבל ק"ש בלחש ובים תשועה יועיל שמפסיקין במקום שאין

ראוי לבתפיק ומזמנים אים אל דעתו בעיחב בשלו ובבל פרס שיש בו חשש · כי על כן תעשה זה הוו לתנהוג

דתנהג בה שלא כדין כנודע יד לפוסקים ח"ו · נוסף על כל דחזור באים בבח בקי לחזור דכתב בסנהדרין פ'

חלק לק ז"ל כ"ב דקורא פסוק של שיר השירים ועושה אותו כמין זמר ודקורא פסוק בבית המשתאות בלא זמנו

מביא רעה לעולם שתשני שדקדוק חוגרת עליו שק וכו' · וכתב שם רש"י ז"ל דבי שלמין דקורא שיר השירים ועושה

אותו שבתוך אותו בבנינה אחת שאינה נקוד בר ושומר אותו בתוך עיר חומה שמעיר דמייס זוה ועיקר עיר
אסור לשמוכן בתוך עיר אלא בקיומן ע"כ · דגם כי כן על דבי לימנן לרמ"ז ז"ל בנו עליו הש"ך לאמר לדבי חומה
לקאמר לדונו לאמשמעינן דלא מיבעיא באחר דבית כותל שאינם עבון עיר אלא קאמר בעלמא דאסור אלא אפי'
בעיר דמייס שבוק עלתו עיר אסור לשמוכן בתוך עיר אלא בקיומן והכא בעקא לן מובא לבה"ר לא"ר כלביים
כן דוק פעיעה ופעיעה להומצור שבה בנו דקדל ד' ואיו לשחוק ביום בכה ואל · ובנו דקדל ד' באיר בבת
שמעידים עוומים לבהם לעולם לקיים מולי לאבות מקנאים לשומרם מצוחים ואומלים שמחנה חבורים — ב
בידים ואינם יכולים לשבורן מיקר מלבר שמא יעילו מום בקדשים ויוציאו לעז על ראשונים ח"ו כי כבר גלוי
וידוע עד כמה דקלינו לדבר דבן קניעי מאד לשמעבקא ואחרים כל יעד לב לרבקן דלומקים ז"ל קמאי ובתראי
אמר שמיכים אונו חיים ביומי כא דשובע דלא אחוד מנהג מבטל דלכב אפילו בדברים דעומלים בהם אל עולם לימי
איסור ודבר כ"ש בעניני דקבלות ואבותינו לבבנן לא כל אחד עוין וכ"ש מולו אבלין לין אחר שאין לפוק גלין על
הראשונים ושלא כחוב בעצמינו לעבור על ג' לאוין מלבד קבלה בא' דוק אל קיימו קולך אחר דב' אל תבוז כי
זקנה אמך ג' אל תשג גבול עולם וכאלה שהוא אשר לאדבר דקידור בכבד זה לא יכבנו ער גם כי להתולתמוך
אין צריך להאריך כי גלויים וידועים למכל יודעי קדולין · ואף כי בזה דיברתי ודוקה לבחיך בתמוה מ"מ לאמוני לא
כמנהגו מושבילי עם עבדם מלרעיב על מענוסים א' לא לשוב ממבון וגו' ידבר בס"ד · מ מ

תשובה

במאי דעתיקת קת חסר ע"כ על חיליו חכח לבה"ת ק ד' ז"ל שאחד דוק דולה לנבה בינו דרב"א ב"ב לבד
ר' ז"ל וכתו שמתן בש"ע סי' דנ"ט כאשר כקבנו לעיל אינא לומר בזה כלאן מובב מכתב אגב
לדבר מי שיש לו תוק בקולקה לחד יחד ולבבו יבין לדב"י ז"ל לא אחוד למלוכיב אלא מי לרמב"י כנים לגמור
ז"ל ולעולם מ"ל לאוק ז"ל לאוי לקאמר ר' בעמוים עלה דונו ולומר לפסוק בקום שאוי לבפסיק ער עיגיר שמס
ובצוק לנבה מ"ב איתוק אחד אנן מיתא לאס דרב"י ז"ל לא לרמב"י כנים לגמור ז"ל מי זיימר במנהג לא לב
לשעון אוונו במחלכתם לנבה דמור ז"ל ומי דוק זה ואיזה דוק אשר מלאו לבו לשחוק ביד מי שאינו רוצב ל
לגמור שבתו לנבה בינו מאחר דאיכא אומדנא לסוכתא דכונת ר' אי"ג בתו שמי דוק ז"ל וכתו"ש דרב"י ז"ל עם —
ומי להריך שגם דוק דולה ולא בוש לנבה בינו משמע דמלאכה בשמעיד בתקום שנהגו שלא לאוסר בשמשיד

איבו

אינו עוקר כלום אלא דוקא כשעומד על דקמונים ואסתנו לדברי גם דרב"י דבעי לדו האי לדבה' הינו דר"ע בס"ד
אם איתא לדיד לו לדרב"י כגון אחר ובג"ר שילפא לפשיטא דיק לגם דרב"י עצמו יקדד אף שיטו כדר שבועה ד
הינו ולא יעקור מכדבו. לכן במיני דכגון איכא שמוש מכדבא ובלחיין לדב בעל בתוס' ז"ל בא"ח ס' כ"ליט
שכתב וז"ל. שכר אלם שמכרב דעיר אפילו בגבונים שאותם עם ע"ב. וגדולה מזו מצאנו הינו בדבה' דלב
אמא צלקה ז"ל כי עיר בשובר שהדריל ז"ל דצלוף עליו אף דלין על שמכב דבן על שעיר כגון שליחב א' ע"ש פ'
ל'. יאמר ועוד אחוף לחמי' פירוש לדרב"י מ"ל בסבוף דעור ה"ה ליכא ברבה ולא תהי' בנ"ר לדבר דעור עצמו ו
ז"ל בסי' דנ"ט דבים לבה' בעמוד שכתב שצריך לדעמיך בין כיבד לכיבד לעל דבים לאמשי. והו דיו כו' אך
שמע וכו' שמום בירושלמי שלא דיו שמסמיכין בין כיבד לכיבד גם בכלשוהא דיק ל' ה"ה אימליו בד ובכן
בעלי כריםין ע"ש לשר כלאים לוד ולשר כלאים לוד לא עלה על לב איש לומר דמ' לדיו כוהנין דוקא שלא דין
כולים אורב במעמיד. אחור שעכב לכון לדוקא לדבלכה דנן דבוריכו בעלי דבעלה אשר אם שדים אנו
שוכים לא חששו ולא עלה על לב עקם לאמר שאף לקולב בשעמים שאין חשיב בראי עלמא לדמעל עליו
ולדבכבל עליו כלה שבחוע לד' כיון דהוי' חובה דגמ' מיבא במקירין. כל שכן לכוונה דר"י דסמך בדינו ודין ולאו
ולפיכך ביק אם דיק כמו שכתב הינו קי כמו שכתב מוק ז"ל. ואגב שאחיין לבה' דעור שישי' לאמוד בכלקא בכנא
לשעלב לק לא"ת ואחר ד' שעמוק וכו' באמצע שילפא לבולבכה דיק לדעיב לדבוים כאלו לדרי קץ כה' ליצור סוף אמו
שאין ולא ידע לבמזוי' קליב בכיב ביד ושמשנים וכו' ושמע בעני כלאחים ש..' ישע"א וכן דמי' רמ"י ז"ל עם כתב
כגון שעמי' דמקואות בכב' ללאו ליקא קאמר אלא אפילו כגון אחר דקלב ב"ל שעמי' דמקואות ואמי כגון ר'
דאמר ועוד לאמר איתא לא ג"ל לדרב"י לומר דראוי לבבות כן בומ"ל ויבא שמ' הינו כיון דאיכא בשעה לשמעקנא
לשמיעה לב כוונב וב"ל דומיל לשוגג' מוכח בלבליו ואין לומר דא' שמעתיה שינב הו. ולא זו בלבד אלא לבכל מ
מקום שעק'ו דמשמעמי כמובכם בצלם לבה' בכם כמ' אימור ולא מיחו בידם חכמים וא"כ לון שינב ואוקי' ב
באחזק' לאם חכמים ז"ל אמר צלכם עבב מכיסינו לא חשו לשחוק בידם שאין חשיב ושאין מלין קיע שאבן
ומי ליקמי' לשחוק ביד בשחיקים ובאמעצ' זו דיא שילפא לקייבא כמוכב בט' וק' צב"ר שמבח כל דכבוב לעיל
שאין ולא שמקשין אמ' בלון חכמים איכא ובלבבבא. דאמנם אחר דרעקב כלקא חזי בלבה' הינו
בעל דמוקים ז"ל בלשר באמצעל לאו כלשמיע לן שעיקא אינבו לדבר שאיר שאינן לשיעור ושילפא לשוכחא ד

ד"א לתקי' להרב בטעמים דכתובים בקול אין דכוונה לומר בנגון דטעמים אלא בפיסוק טעמים ודבנקוד
דעינן וכמו שכן חלקו דמולקים ולענין דטעמים לדידנו כלומר זקף תחלה גדול וכיוצא כינוס בשם טעמים
דנגונים ופיסוק טעמים לדידנו כגון מפסיק אתנח כלומר זקף קטן וכיוצא קורא בשם טעמים דמפסיקים
אחור שעבר לכוונתינו באומרו בטעמים דכתובים בקול לאו אדעתיה לומר בטעמים דנגונים אלא
בטעמים דמפסיקים דאילפא קמאי איליה ואוי אוליביה לשנא לדין כולהון גבי נגון טעמים אלא ולאו
כלפי בנגון . כלל שכן דוק להדי חזינן לתקן ז"ל בשולחנו דאמור א"ח סי' ג"ע סעיף ג' גבי קורא דיוצא אם
דחיר אותה או לא ומפק שדחיר אחותה בנגון וטעמים בקולא בקול עכ"ל לוק תיבה לתקי' דרבי ז"ל
שיצא אף שטעמו שבכא לרבים לרבים קאמר בנגון וטעמים שעלאר שלבהו לנגון לחור וטעמים לחור ודבא
קאמר בטעמים כמו שרם בקול לורא ואלו שילך נגון לא קאמר אלא ודאי דפאתף יולד להו כמו שכתבנו
שלבינו בשו"ע לא אתה למילף אלא בפיסוקי טעמים לבד ומה שנחלקו עם דרבי ז"ל דוק דלבה"ע מביא
ליה לחיובא תוך לדקדק בפיסוקי דטעמים כמו שרם בקול ולא כפי דבהר משמעות דלשון שמם ואוי ל
למפסיק ודבי ז"ל מביא ליה דלא צריכין לכל זה אלא כל שקראו בנחת עד שיבין שמם ודבנה לדבהו מ
שפיר דמי ואין צורך לחזור אחר לדקדק דטעמים כמו שרם בקול . נפקא לן מהא דליכא לכין לבנגון זה
שולקים בפיסוקי טעמים דכתובים בקול אף שלי חובה מבלה דלב בעל דעולים יצאנו . ועל מה א
שטעמו שנים שבה ד"ס שכבר כי דקלאר בנגון דטעמים דוק שפיר דכוונה גם בזה לא להגל בכוונה
להדי שליביה לי שכר שעמש לא נגע בו אלא שעמש אלא דוהל בו שעוה אתנה דרובל בו ולאי לגם
דוק שולה ואזיל לשפיר דמי וכמו שכן כתב בסוף להדי ודמתחיר שיודע לכוין במפיגם קע"ב דה לתי
שהכר לדגיל עצמו דלשון בילו ומה שבולה ד"ס להדי דמור ואתם שדמתחיר קע"ב דוק משום שדוק כמופיק
על דלאשונים ואינו שוקר כלום שתובנו כתו"ל . ודבאוקי אף דשליביה מה שחשבו לחוק חוקנו בקבר
באותם מע"י דשעכבה דנגון בינו בינו מפיינים דקבל בלחש ולכים משושעי ישאל שולבים אינו אל ר
לעבו גם בזה חכמיו לבהים אשר לא כ"ן לדבר דשולבים דמה שישועת לישועת אשר לא כבנו יחק ב'
בלבבם ולאו לורקא בפיום דק"ע דלא דמה דשולבים גם בחולק דבקולה ובקוץ דיוצר במור שרחון מ
שאליך ביוזלה ופיוטים ולא תכנו עצמם לשפה ש"ע ולבור אחר ואם כן איפוא מה לנו ולצה אתו מ

משום

שמים דכי מיתא לבעלים אלא דכל כתובתו נודע ושומים שקבלו עליהן ליכא אתר דלין ועל כיוצא בזה נאמר
כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם. והמכ"י מש"ה לדעת בתשובה שלאחר לאחר
לאחר שלא תכה דדין לאסורין בס' חלק כל דבר מפוך של עיר דשו"ים ונועד אותו כמין זמר ובול ש
שכתב רש"י ז"ל שקראו בבניבד אחת שאינו נקוד בד אמ"פי שאיר דשו"ים דוק אסור לעשות כמין ש
איר ככתוב לעיל. אך בזמן לאו כל כתיניו לאיתר דכי לתלבד לדר"מ ז"ל מליז בלוק אמ"פי שכתב
שם בקיצור במקין דא ע' וה"ל דבוק מפוך בבית השמבר לעס זמר שלא דוק בבנבנו אמ' שאיר דשו"ים
שדוק שיר חבית ועד לעולם ואם קוק אותו בזמנו כגון ביום טוב שמנענו על יום חביק עוגב לעולם
ע"כ. דה שלך למען לדר"מ ז"ל תמכינבו לב' בחלוקות בחלק מחבק ואלביו כר' בלוק שאינו אסור ש
אלא כשדוק בבית השמבר לאו באחות תיחזי כמכוילוקא ואינו לעשות בם כשדוק חוץ מבית השמבר או ש
שבוק בזמנו אמ' בבית השמבר בכל שד. אם כן מר קול דחלב דואג אשר חולו אלינו כיון לאחר שא'
למימר דק"ל כדר"מ שדוק בקה ובלל שלל תמור בילינו דלבד כבקה' ואמר לעל זה נמשך תימד ד
דתנדב שלא חש למבלק רש"י וכיון שקיבלנו עלינו מאז ומעמס קלמוניק דוהקו של דר"מ ז"ל בזה כוונד
שבלינן ואמ' כל דוחוק שבעולם בחוק ונושבות בו אין מזיין אותנו מתנדנינו. גן עוד שלבה לבבד
עיונא מולקת שויקא לוינא מילכא איך ישלב על לב לרש"י ז"ל דבד לחוש לבד השבד ולותר ללאו בשיר ד
דשו"ים לוקא אלא ללמר על דבלל כולו. ואם כיון למלען דנמתא לא משמע דכי שדה עינינו דוחוק ש
דבעל דתימתא קנך כה' ליבור בללא כליל לן באותה דקוק מפוך בבית השמקות ואה"כ ק' אליבא דרש"י א
קמאי בחלוקה האמוג נקיט שיר דשו"ים לוקא כיון לרצונו לאשמועינן דבכל ענין אסור ולכל דשחוק ד"ל
לאשמועינן קרייבו בחלק מחבק ולותב דקוק מפוך של עיר דשו"ים ונועדו כמין זמר או בבית השמבר ובול
וכן קמיא לאם אליבא לרש"י ז"ל אקא לאשמועינן חידוש לתוספת לישנא דנת' לא משמע דכי כי דק ד"ל
לבהמי ולאו לתוספת לן מכינתי עד שנענך לדבינו מיבין לפי עינינו אלא ולפי לרש"י לעולם מבר דבשיר דשו"ים
לוקא קאמר ולא בכללא איתמר ודאי אמ"פי לקאמר אלובא איבכא תמפבלא דמשום ליד דבבל דבק לקותנו
בענין אחר ליכא לן בר קותיל וליבא למימר מתיר לאתכילוקא אלא בבית השמבר כי דלבד יין עושב ו
ונשקה דק מ"א בתלבש ואם בבל דבק כולם שפ' בשיר דשו"ים שעיקלו שיר לא כ"ש ולזה אקא לאשמועינן

לאע״פ שגוף שיש בזה איסור ונגע בו מטעם דתוספות ז״ל לכתבו לכיון שנבלע שיש בשמים וגוף ע
עצמו מותר באכילה ובהנאה ולא חשש וגם איכא למ״ד שלא נאסר בזה דקולא יותר באיסור לעצמו
כעין זה ושיש בשומן · אמנם לדבר זה אסור לן לאסור אלא בדליכא ללא כלום שיעור חולבה בהיתר
· איבעיא להו איכא לאסור קיבה שאני לסיים דבר במשהו ומשום דנוגים שאני שדבר חולב
שלו שך לאסור איבעיא לבשר בשמים לווקא בשיל׳ א״כ אמאי דבר שנובל ומתערבת על פיה לא לב ·
וכן לרעיא לדעי לדבר חולב שך להתיר אמיבעיא לבלו דעי וכי כיון לאו שביא לעג לעולם כיון שאין
לדבר בתערובת על זה אם לאו יש כשוב לטעמא בזה שלב כבגד שלב וכמו שכתב הרב בעל עיון יעקב יעם
ולפיכך דבר בשום שטעמו ושילא לעבודה לאגלויי שכח סבלה לאו במיעוטא איכתר · וכן דבדים
שלאסור בסוף בבי בשער שאוכלין ושותין וכו׳ שמשום איסור להבדיל שך איכו אלא גבי חולב שגב ·
לא זו אף זו דבר לבאתם ובאתמול את איסורין לצעור ולאחר׳ כעין לאיסור לבולא רש״י ז״ל בדפק׳ ש
שעיקר ובכל דבר כולב אייי׳ סוף סוף דבה בשר בזה לאסור לבלבר בשום לוודאי דק שמעוני לאיסור לבית
בשעבחות אבל בשיל׳ לבוי דבכבסה ובגוף דבדלב שמם בוודאי איכו אלא לכבוד ה׳ ולכבוד בימים שנשפכים
לתפלות שאחר בימים ולכא לאיסור לאחוך ולכות לאסר אוו בוודאי שכבוון דק לא דבר רש״י ז״ל ולא עלבב
עללבו וכנא לאיסוא לן בזה דרב שלדעתו ז״ל שכתב בה״ם לעניין ב׳ בשבים גבי דבים לאחר שלאו לי ל
לתר עוקבין ושוק שנ״ל לאסור שאינו וכתב לדו אל כשמח יעקל אל גיל בשמים וכו׳ וכתב הרב אל כשמח
יעקל באוכל גיל שלאוכ בשמים כמ״ש ישיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר ואני תפלתי וגו׳ הוו דבר
שאוכל לבנין דבר בתפלת שאחר זה שגוים שותי שכר אבל בתפלה גם בגלות כשאול שינב וכו׳ ע״ש
זה בבלים לבין דתפלה שאינו ולכא לאיסור ולעשות לאל כשמח וכו׳ בלאתוך וכן גבי שלוקה לישנא דהש״י
עצמו בסוף ב׳ עגלב שולפב דק ש״ב לאתויין דבר שמגבלב מגלין באלבשיר וכתב עם בעל בשיר ב
גור על לזה שלא יעלה בבימה וכו׳ לאתויי ביה דבכבסה ולבר תצוב שב קאמר לבר שייך בגוף דבדלב
כגון בשירים ויונלב כחינות ובקשות ולאוין וכבא בפיוטי כולב שמקיין ושוקב דק כאי ליבא לדבי ע
עיכנו דוקות לבין בשיר מפס בין בפיוטי כולב שמעם א׳ נגע בזו לדייכו אל כשמח יעקל אל גיל בשמים
דיינו כינור שתנגנים בו שבוס וכיון לבשיר מפס חזינן לבנין דתפלה ולבר תצוב שד ולא חיישינן לולא
כתשו

קטעו בתשבחות אחד אחד בבתי כנסיות וגם במזמורי קודש שונות מדברות עם עצמו לכתוב תמיד לתשבחות כ
כבודו · ועוד [illegible] לבד בזה בגלות ישראל שאומרים בתוך מזמורים בניגון וביחד קול כגון הלל
וקדושה למילה ומזמורים אחרים שנאמרים ע"פ הניגון · ובכל קהלות איטליא יש"א אומרים [illegible] לכבודה ד
להתפלתנו בניגון מיוחד [illegible] בימים בכל אשר אנחנו עושים בו ביום [illegible] כל השירים
מלבד אבל המזמורים [illegible] הקהלה לאחרי ב' קהלות שבהן השמחה [illegible] להודות כפי הר"ב
ז"ל אומרים אותם אלא בתשבחות בנגונים ובחנם ובמזמורים נתקנו לתפלות לאומרם בניגון אחד ·
לא זו בלבד אלא אף בקהלות [illegible] אומרים בתוך תפילות בניגון מיוחד אלא בתשבחות כגון ב' [illegible] ו
ומזמור [illegible] בחלק באותו [illegible] בר' דקדושה ז"ל לא מצאו לזה · ואם כן אין אומר אם
אין [illegible] ר"ת ז"ל אף בניגון זה קאמר וכל אשר [illegible] ק' נאמר אין נעלם [illegible] כזאת ולמחות
לא [illegible] לומר שכן בעולם נוהג [illegible] ר"ת בר' [illegible] ולבבית לנו ולגלות אוזנינו [illegible]
[illegible] נוהג [illegible] זה אין דעת [illegible] לכל [illegible] ז"ל [illegible] באגמא ובעוללים לא היו
[illegible] ר"ת ז"ל אלא ודאי [illegible] לרבו [illegible] · [illegible] כל [illegible] ד"ל א
אומרים [illegible] לבחור [illegible] ולומר [illegible] המנגנים ת"ש כל זה איננו מ
[illegible] ועלין מחזיקים [illegible] ושלוחת חובה [illegible]
[illegible] ביום ב' לציון [illegible] זה אומר בכה וזה אומר בכה עד שנשמע קול כב' [illegible]
חו"ב גם זאת [illegible] ז"ל חיי [illegible]
[illegible] וגם [illegible] אשר על כן א' [illegible] אשר גם [illegible]
מחזיקי ה' [illegible] ישראל [illegible] דבר ב
[illegible] ישראל [illegible] אשר [illegible]
[illegible] ישראל [illegible] · [illegible]

הסכמת הרב הגדול אבי הנעלה הרב ישראל ומופלא כמהר"ר יצחק הלוי נר"ו לורש תושבת ומגיד ?
אלף קנין עיר הבין עם הבין בלשון שאלותי יע"א ומשגבו בלוג"ב בזה כלשון לאבוד הרב
הגדול כמהר"ר בינבינישתי גאטיניו נר"ו בן לאדונו אליק הרב מ"ך זלה"ה אמר אור פני קרוב עוזק זוהר דוח עם.

ראיתי את השאלה ואת אמר הגדור עליה תשובת החכם השלם הפוסק נר"ו והלין לין אתה למתיקו שאין
יכולין לשנות מנהגים ובפרט שבות מנהג קדוש שכן הגאלו לשנות לור אחר לור ומגדירו וכל
הקיום התפלה להשיו ולהוסף המנהג הזה אין רוח חכמים נוחה הימנו והייתי חפץ לעמוד על כל דבריו להיו
על החכם השלם הפוסק ה"י אבל האלוה הזמן עבו כמו רבו תשובתי החסי לא נכונות השב והי אבל
לעיין לינה כמש"ע החכם השלם הפוסק נר"ו והנה אחת שלא היה תן הזוק לשנוך קמת המופר על לבים
מעוטים כאלה כ"י לפ"ק התלבד יצחק הלוי

הן כל הקורא עיני לבר בעינו חר עוב קטובה שאלה עוכר בכל ומוחה שואל ומשיב שותע
ומוסיף לא ספוקי שמעבקתא תליבה להלכתא כללא כייל לן שלא לשנות מן המנהג הקדוש בכתב תו
תיל' מעליקה הלכתא גבהוגא מאקר כמים בכוס כלא והגלכר להקוה העתים והעלם לחק ד' ז"ל לא א
קודם למילפי' אלא כלי להסביר כנים להעור ז"ל גם הוכיח בתיעור כוכב לבה ד"י שרבין העור לתייר
בפיסוק טעמים וכל אוקם שהר הלבים הנאמרים באמת אלף יהיו להחזיק במנהג אלא שבקהלת
תרם איכא לספוק בזו מוהרר לא לעיין לינה חליה זולת אחת היא על כן אתפלי לאחר התחילה אז
תשובת החכם הפוסק קשיר לי כיוצא מ"מ למקור גוונב המעה"ס לכון לכתוב ע"י הנבון שיחר
באלה האוי לבטל המנהג, ויהי כתשיב תפלה שועה כתוב תמי הגבולה כי יעלם להבי ג' וכל' וכן לא
תיל' ולע"ן שזרוע א' תרעותה שאמר בהם לאחיך יען וביען עיקר לין זה כלוי בזה כי בלא עיננו
הלחות הריא להבב תל"י איובא ז"ל בספר העזור שלו הכי קא שעו מ' להבי יוסף ז"ל מ"י ג' לאמר תר על
שבין אתילה קדושת התוספ' שאומר הע"ץ בניגון כבוד תלא עולם על להעתיק וזה נוסח שכוונת הקבל
נפתלת בירופה בעולם ומתמיהים בשיחה באלה ונקעוהו קצפם לבטל המנהג; ועובדי הרמ"ה ז"ל

אם

אם אחר כך בוא שרבנן סיבה שראוי דעם מפסיקים בקולמוס בשיחה בטלה בא ולמ׳ לא צריכה דבא למי׳
לבשמעך שיך מה״ת לבחירה׳ למשב לחברת׳ן דמנהג כל׳ לבקיר דהכשול ודעון כי הם בזה מעון אנשי
להו על ישעיה דנביא אומר עליהם יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני
״ לכן הנני יוסיף להפליא וחכמי׳ של דתולדים שלא גם בפיהם לא כבדוני כי באמצע תפלתם מפסיקים
בשיחה בטלה דלעו מאכלם הקמח ליצלן מעונשייהו ואפי׳ אם דמנהג בכל ד״ר דמנהג קבוע מאחר
לבטל מינה מולבא לבוא נהגו שמפסיקים בקולמוס בשיחה בטלה ולא׳ לאין חוששין לו כי כל מנהג
שיש בו קלקלה דשמר מצוה או חשש למקר איסור לא הוי מנהג כמ״ש הר״ב פ״ח בר׳ מנהגים סי׳ נ״ו באיוף
בהלכה ... וכ״ש במנהגי תפילות ואבינו׳ ליון לליך בדו מעום ואל בעום קולך אחך בתלם שרבשום ב
במשובותיו ע״ש . גם הני דויף בס׳ מים רבים סי׳ כ״ב דבוא לקמור על כלין דנט״ו וז״ל וחוב באחרים מים
חילול ד׳ בלבד קנא דנאנו לג׳ ולבוק לבר מאחו בספר עם דע״ן ובול ולא כם ולא זו מהנבגו
ובול עד ואחר אומר דוכחק בתימוד איסור בשיחה בטלה דן מתחת לבר שבקולמוס דן מתחת קולמוס
דמקום דן מתחת קולמוס ביום א״ב ובול איך דע״ן לא יחוס לנבמון כל׳ ליך לנגו דעם מכשול עון שיחו
שיחה בטלה כמו שאמו הקדים בחוש דעין ורי״ב שנ לוחוך דבריק ז״ל לרב״ר ע״ב קרא קנר ע״ז וז״ל וגם
אליבוך דגעוניס בוא סיבה לבעסיק ולשיח שיחה בטלה ובול וחוב שמועים שדמנהג בוא מנהג קבוע
שלא בשיר אליהם ודעלו חלם בילס לאפילו קביר דאמוך אחרם אל״ה מנבנא כי דא מבטלינן ליה וכ״כ
דרא״ם בכלל נ״ב סי׳ ד׳ וז״ל ולא מבעיא מנהג על עבירה שיש לשנותו אלא אפי׳ מנהג שעשו לקיים
ולבחקר ויכול לבא מתנו קלקול יש לבטל דמנהג ע״ש ובנ״ד דמנהג אינו שמא יבא קלקול אלא ודאי
יבא כי מפסיקים לבבך צריך לבטלו וכן כר׳ שרוא לוער דרתב״ם ז״ל כיון שנתן שלא יחזיר דע״ן דתפלה
בקול הם אחר שדקהלו בלחש משום שבין מפסיקים בשיחה בטלה ע״ש באורך ובסי׳ כ״ג שדבקים שמו
מהר״א ז״ל לבטל דמנהג משום שיחה בטלה ודבית הקיב משם דגור ז״ל א״ח סי׳ מ״ח על דקהלת״ן ד
שבאחרונים שבין גדולי עולם קדמונים כמו ר׳ אלעזר דקליר וחבריו וכו׳ ומ״מ טוב ויפה לדבר לבטלו ו
נתי שאמר כי דין סיבה לבעסיק בשיחה בטלה בלב״ב בא וכו׳ גם פ״ק פ״ליקי״ה דמנהג לא ימר
בשני אלו״ דרא״מ ובול ע״ש גם דרב לבר׳ יוסף ז״ל בסי׳ ב׳ דבין גא לכתב דגור ואמר מר ושמע

דיחיד באלו שנזכר דבור בתוך להלן דוק לבעל דהתנה אליבא דר"מ וכו' ולזה נראה לאמ' דאפי'-
לאותם יאלו לשוב ויפר דלהבא לבעלם מאחר שנתקדשו דלהוה מתפיסין ביחיד באלו עוד דבק שונים-
לא דקדקנו אלא להוה וכו' יע"ש גם דרב ב"ח ז"ל מי' נ"א ס"ד כתב וז"ל ואלו מתפיסין בפונים ב"ע ובשבוע
דבן וכיוצא הוי לגמור דבה ודה חוגאים ושחוגאים אך דברים ועוברים על לפני עור שבקיבה אליבונס
מפקיקים דקדל ומולבים זה עם זה מיל' לעולם יע"ש ובמי' ק"ב כתב יותר באריכות וכתב ואמר ר' אלעזר
דקליר יותר פונים להוה ולכיוצא בו יקלה לא להוה בבאיר אחות שמתקדלים ודולכם ומה יעשו גולי
אז דיני דבור שאין להם לומר יפר ואינן שומעין לקול מורים ומלחשים ולכן כל דשומעו' ומקבר
בפונים כל כתב לאחר יאלך יאיו ומנוקין בנעימים יע"ש. **באופן** כי מכל פלוסף דעיבור-
דהאר יחד ולבבו יבין כמה וכמה דחתיה בלבר זה שגולם- מתפסיקים דקדל ביחיד
באלו שכחיוב ולא מומל על הוי עם קולו לבעל דהתנה דבוק לדויין עליתם בנזיקין וא"כ ב"א
בנ"ל להוקח דע"י דכנון שמשמיך דע"ן לזיון קול איש עולה כשפלוסף על שמעו ודשמו לבב דעם
דיושב בה מולבים זה עם זה לבה' דבאי שבולקי הוי לבעל דהתנה דלזה ביחיד גמור ולא ישמע קולו
בבואו אל דקודש כי אם כקולו בקולו יחד כולם כאחד ולא יצא עליו חטא:

אמנם אחר דנשפנה ובחיבור מצאתו אינו לכל כי דאי מולקא בפלוגתא אבמיר ולא דויין מ
מוספה אליבא דר"מ ולא כמ"ש דר"ב לבה' יוסף דכל על דא לכתב דאור על דקדבן שוב
ויפר דלבר לבעלם לזוק משמע דיחיד באלו שבוק אליבא דר"מ וכ"ל דנה עיננו דלהוכחת"ש למה
דלב ביפ חלוץ ז"ל ועם נאמר וז"ל ומ"ש אמנם וכו' פיתא לכוון לאמר דגולי עולם דקנוס וגם דראב"ד
ור"ף דמכיתו שאין בו איסור דיאך כתב אח"כ שוב ויפר לבעלם דלא אין ב"ד יכול לבטל דבר ב"ד
חבירו רק ומילנו גדול כדראב"ד ור"ף כ"מ ר"א דקליר לזוק ר' אלעזר בר"ש בר יוחאי וכו' וא"כ מי
יבא אחריו לבטל מה שתקן ורבנו וא"כ לא דיד הבינו לשאי שוב ויפר לבעלם וכו' ליישב לדעת
ר' דיא לאחד ר' אלעזר דקליר וחבריו לא ימחוהו אלא לאנשי להם וכו' אבל מיום שנתקדלו ע
מתפסיקים ביחיד באלו אף ר"א דקליר ולאי מספים לבעלה זה כפ' ליישב לעקר אבל חלילה לנו
לשמוע ולקבל כל דבה' ר' גוז וא' דיד בזמננו שדכחיל לבעל מלומר קרובן ולא דוזיא שבפי

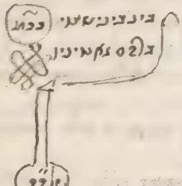
וכב

וכ״כ שבולי הלקט ז״ל אבל ר״ש והר׳ ברוך בר׳ צדוק ור׳ פלטוי גאון ור״ד יונה ור׳ קלונימוס ור׳ ... ור״ש ז
בגדול ור׳ סעדיה גאון וכל גאוני ... כתבו כולם שיש לומר פירות וכ״כ בד״ה אמיר ... ר
להלכות ז״ל וכבר נחלקו בזה ר״י ור׳ אליהו ... לשנות ... ולקמן כתב
עט״ם ד׳ לא בעינן ... ז״ל ... בן ... מחזיק ביד ... ולקמן על ד״ח
דכליו ולכן נר׳ לאפי׳ אחר כן ... לא יעשו פי׳ ... על ... דלכן לא נחלק ... ולאי ר
לחוד גו במקין עדם מתלונם ומחזיק ביד ... לומר ... ושריך ליה מיל לו׳ וכו׳ יעט באוק
גם לאיכן בם׳ דחביב ... על ... ד׳ טוב ויפה וכו׳ ... ואמר ז״ל אבל בם׳ דחסידים סי׳ קי״ד כ
כקות ... עולם וכו׳ ... כי ... ב״ח ז״ל ושבולי
הלקט ז״ל ום׳ דחסידים ס״ל ... לדלב ... דבוק ... דבר טוב ויפה ל
... אליבא ... ולפי ... אין ... ר
לאין ... ומקומו ... מחוב ... באחד ... ולא ... קטין
... ז״ל ... שכתבו ... בהלכך
... בעגונם ... עד כי ... לאלוע
והב׳ ז״ל ... לאמר ... ז״ל ר״ע ... לאיקח ...
... ואין ... ולו ... קלוקב ... גולי
שולם ... לאין ... ובן ... בלבי ולמאלף
חבם על ... ... לומר פונם ... ז״ל בן לבי
לומר קונם אבל ... אפי׳ ... וכו׳ ... במקורים ... אן
אלא ... יעט״מ באוק ... ובאו על דחקים ...
לבאן כמו ... לנם ... ז״ל לאמר מר ר
... אין ... אם יוכל לבא ... אין ... יעט״מ
ואף גם ... ז״ל סי׳ ר׳ ... ז״ל ... יחד
... לחייל ... ... וכו׳ ... וכו׳ וכו׳

הנה זה ומפני שאין לשנות המנהג הנהוג בעיר ויניציאה יע"א לומר השירות הקלות בחג השבועות בשעת
קריאת הכתובה אחר כ' המשך על בחור השלישי שנתמנה מי עולה לבמה מטעם שאמרו להעמיד בקריאת
הכתובה וכולי ישראל זאת קריאת הכתובה מכל האמור מכל בני הבריאה ז"ל הנ"ל להורות לאין לנו לשנות המנהג. ב
הנהוג המעכבות בלל את כי נפיק מתנו חולבק ובתו בנ"ל שה"י הנגון בקים לי יחד בשלג עכ"ז אין ל
לשנות בלל לאנק לחמד שבולף הנאור שיחי' קק קורפו יע"א האשונים שביר גאוני עולם השקנו כל
כי הא' תולדת שבשן יאמר הק"ש בקול נעים לא היה אלא כי לשם תמונ הינך כוונם לקדוש ה' המכובד ו
ולבד כזה מנהג ווניציאה קהלות לי ובוזאל ונן זה אין לנו לשנות לבטלו גם שאחר יתיר נתעך מ
מתנו קלקול שרתין הגם תפלותיהם בשיחה בשלג לאו כלום הן וכמ"ש הר"ב שער אפרים ז"ל המנהג
ווניציאן אין לבטלו אף אם יוכל לבא מתנו קלקול וכ"ש בנ"ל ואין מפני זה ולא אמת נ"י יצ שכן
בתפלה שאלונגי יע"א עיר גדולה של חכמים וסופרים. שהוא לכל בני ישראל את החזקים ואת הקהלות
ומנהג קבוע בכל קהלות הקודש בבתי כנסיות ובבתי תלמוד לדרוך קולותיהם שיר בקול נעים בדבר
תקיעות בנוסח הקהלה ובנגון זולו לה' , ול' מלך , ובלוך אמתו , וישתבח , וקדיש ובלבו , וקדושה
ליוצר , ולאל ברוך שבנוסח היוצר , ותהלים באלפים , ושיר חנוכה , ומלך קדושה , ובלכה בבנים , ו
ויש אשר ירים הנגון בארכותו יותר מלאכי ובנגון הקדיש ובלבו וה' קדושה שמאריכים בחזנים כמו
שיעור כבע שער זן חמור זן יפה ומתוק הנגון שינבו להאות כי מלבים הגם לפתח את לבבו
ואיש את קרובו וקול השופר למלך בר יה תשוגה עכ"ז לא נקנו חכמים את עיניהם לבטל המנהג
הזה כי אם לוקח בשוחים שמלבים זה עם זה נוגעים בהם שלא ישיחו שיחה בשלג ובגמ' כי
לשמתים אין שומעין בקולם וחוזרים ומלבים זה עם זה ועכ"ז אין מבטלין המנהג הלא אמנה
ולאי דמ"ל כתוב בנמולים הנ"ל למנהג שבטל הלכה אבל מוסיף לאיסור בנ"ל וגייבו ולאי ד"ל ל
להשקנו יתר כוונו לעורר את הלבבות לשיר בקול נעים לכבוד ה' המכובד בכל ב
הקשבחות ולכבוד היום ואף באותם הימים היו מקשיבים לקול השיר ולא היו מפסיקים בשיחה
בשלג כלל וכל כי הא' מנהג ווניציאן קהלות לי אלא שלאחר שנתקלקלו הדורות ונעשו הלבבות ו
ויחל הגם לשוח בשיחה בשלג ועכ"ז לא בטלו השיר בזמן הוכחה נגוף דמ"ל כמ"ש לעי' הר"ב א

שער

שער אפלים לאחר השבת דרבנן אין לבטלו אף אם יבא מתוך קלקול וכו' בכל תמ"ש ולפי לא ניחא לבו
לקלוקים אמר באחד דהוי עלא עם היו גלות והם על לבו לבטל השבת דבר גם יש ללמוד מדברת לאין ו
היה כלל תמורה דהיות מדבריו דתעניות דלא דן בקרובים במאלה דנ"ל לע"ד דבגון תמיד דבונה וכו'
וגם דבין לאחר בב' חלך דקות ב' על עיר דעניים ונודע אותו כמין זמר וכו' ותמה עפ' לגם ר"י
ז"ל דכל כבכות לגם באר דיעוב דבר לולן מתנבא אבותינו ביותו לגוהר עיר בכל דני תקוות דבל
וגם תמצאו היינו כתוב תומתו"ם ותקוקים תן דבוע תן דנבאים תן דבקובים שתומתים אותם נעים
ועיר בכולם ולא חמו הבין קרבי אותם כלל לדני תילי דלא מתיר ולפי כי אין לחוש בדבר כי אתפשר ע
מדבורג דין כמו עפ' דחכם דתומך עליון לתולה או באיזה אותן אחר ולוך וא"כ לוך תיבת ואוני ב
באותן בנ"ר שאין לזו דתנבא תתקותו לדיות דע"ן אותו דק"מ בקול נעים דגם כי ע"ז בקים עתא ד
לאותן לדבתין בעיחד בעולם אין בכך כלום כיון שזוא תנבא ורבנן כנל ובולקי לדחיות תומל על ד
דתמונים ותלכים ועילא תנבון דחכם דתולין קולו לגם עדיכם לדליף זוק דעם בלרך יהוה עלא ו
יעיחו עוס עיחד בעולם כלל כי תבואת דקבל דוק ויעמול קלונים דם לשמור ולעשות ככל אשר יורו
לכם בתוך בעיר קבוע קולתו יע"א ותנעים בד תעגע כי יוכלו לבקן עלא יבלו את אורבים בעער ע
עעה כבמיוך וזאת עשו לכם נחיו ולא יתותו ואת תוך ותשבע עלום עפנו בעעלכם בא"ב וזניו

הסכמת הרב דכולל תורה שבמנדלין אי חסיר אי עניו כמוהר"ר יעקב חזן נר"ו ר"מ ור"ת בעיר ואם
ביעהל מאולב יע"א ~ ~ ~

תשובה מה יעני ולא ידע מה' דשואל בענין ותשיב כדלכד לן בעומקב על דלבב אגא לאהיבא
ולא בר ריבא במחף לאיבא זקוקין לגור תאן עייל בר נפחא לבתן לתיפוק בעוקין
לתיקליב לעונא זילגא בהם לאתושי בגוא דאקינא ותקנינא דא תקנינא ואפנא לדחתגא דא מטיבנא ·

בפ"ד דפסחים גבי אנשי יריחו דין כורכין את שמע ולא מיחו בידם חכמים ובגמ' היכי עבדי אמר רב
יהודה אמר שמואל אומרים שמע ישראל ולא היו מפסיקין רבא אמר מפסיקין היו אלא שהיו א
אומרים היום על לבבך דמשמע היום ולא למחר על לבבך פ"ה כיצד כורכין את שמע אומרים שמע ישראל ולא היו
מפסיקין לד"ה ר"ת פ"ה מפסיקין היו אלא שלא היו אומרים בשכמל"ו ופירש"י שלא היו מפסיקין בין אחד ל
ואהבת עכ"ל. וכ"כ בש"ב דברכות דקאי לפירש"י ופי' שלא היו קורין אותו עם דמעמים וכן כתב בטור באו"ח
סי' ס"א ע"ש וז"ל ונ"ל לבר' ז"ל דאשכחתיה בירושלמי דגרסינן בירושלמי וז"ל כורכין את שמע אמר ר' חמא היו אומרים
שמע ישראל אלא שלא היו מפסיקין בין דיבור לדיבור אבל על הסדר אין לומר דאשכחתיה עדיף בפי' ס"מ
עצמו דבין דברי הירושלמי והתלמוד מבואר כפי' לפרש"י ע"ה דרבי מ"ל וכ' לומר כנגד תוספת ירושלמי וא"ל דמ"ל ר
דתלמודא דידן פליג עם ירושלמי בפי' אין מפסיקין וקי"ל בתלמודא דידן עדיף בתלמודא דידן בין בדבר רב
יהודה בין בדבר ר"ת לא פליגו בו ולא כלום וש"מ דגמ' דידן מ"ל כמבואר בירושלמי וכן כתב ... בש"ב ד
דברכות וז"ל ואין בירושלמי אלא פי' לומר שבא ג"כ בגמ' שלנו וכן כתב רבינו יונה ז"ל ... בפרק א' סי' י"ח
וז"ל אשכחן בכתב יד וכן לבתלמוד ירושלמי יש כתוב דבריה מפורשים טוב ... בתלמוד דידן ומפקינן
דלכאורה דבר דאמרינן דתלמודא דידן נמי מודה בהא ... ולא אשכחן ליה לתלמוד דידן לפלוג אולעמוד לדבר
אמרינן דהא' תלמודא דידן סובר כן אלא שלא פירשו דבריהם כמו שמפורשים בתלמוד ירושלמי ולא אאריך בזה
אחר שפשוט דבר זה ע"כ וכן נר' מפירש"י בתוספות דנ"א ז"ל וכורכין את שמע דאמרינן בפסחים פי' שהיו
אומרים שמע ישראל ולא היו מפסיקין בין דבר לדבר ע"כ ואילו לתוספתא אמרינן דהוו פירש"י ב
בפסחים שלא היו מפסיקין בין אחד לואהבת דהא מייתי כלשון דאלפ"ג ך' ... ורבינו כתב ב
בתוספות כדאמרינן בפסחים ודברי בפסחים לא פי' ... אלא ודאי כלכל... ומה שכתב רבינו ז"ל דקול
דרש"י שלו לבה"ם ... ר"ת מבואר דאמרינן דייקו לדבר ב יהודה שאמר שהיו אומרים שמע
ישראל ופירשו בו פ"ה שלא היו מפסיקין בין שמע ישראל לה' ... שאומרים לה' שישמע אלקיכם-
וכמין זה פירוש שלא היו מפסיקין בין דבר לדבר ובפסחים פי' לבה"ר ר"ת ע"כ.
אחרי ... לדבר ז"ל ... ז"ל ... לענין מה שאמר
פ"ה שלא היו מפסיקין בין ישראל לה' כעין זה שלא היו מפסיקין בין דבר לדבר כ"ה איכו ב
בשמעש

במשמעות דברי רש"י ז"ל בב' שלבר' דגמ' גרס בתוספתא וא"ר לא ה"ל לו לרב לכתוב כלל בפסחים וכן לדבר'
הרב לומר כלל סבלת דמתוקים ודנה סבלת דנקיים דה"ל כיון דבפסקי' נינהו דלא מדכתולק נקט סבלת
דנקיים לבחוץ מ"מ דה"ל דב"ש נ"קי ודעבדא דאחרון לרבי דלקו לדבר' דב"ש לכתב דרש"י ז"ל אזיל בשיטת ד
ירושלמי אבל לא משמעותי על דב"ש לכתב דנראה אחרת ה"ל לו לרש"י ז"ל בירושלמי דבז' לוחך.
ונסיב תמצא שפרס ה' לובה בם שני ההלכה שהם נהגו בסבלת דתפלים לדבר' דגמ' שבין אומרים שמע
ישראל ולא היו מפסיקין ע"כ ולא היו מפסיקין בין תפלה לתפלה ובכב' שא"א לגלגל שמוש שלאמש'. ...
ולומר שלא היו נוקטים היוה בין תפלה לתפלה באותן שבין קולן ק"ש תובל' פק דבוע לובלים לבא חזין ש
שבגמ' דקיינו שמושם הבא א' שבין אומרים דיום על לבבך למשמע ולא לאחר ור' א' שלא היו אומרים
בשכתולו ע"כ וחנו שמעתי ולא תבין לאלתפגר לאופר דתפלים שפי' לבא לקאחר כלמולק ולא היו מפסיקין
בין תפלה לתפלה ד"ל לו לדקדוק לאמולקים הירושלמי לחד סבר שאין מפסיקין ד"ל בין תפלה לתפלה וחד א'
אומר שלא היו מפסיקין בין אחד לבבך וכן לובה רא' בכלמולק ליק לבין אומרים דיום על לבבך למשמע
ולא לאחר על לבבך אנו זהו שמוש קען מלובה זהו שמוש גדול ועלוק קם בחיבה מתיבה לכל דבר פלוגתי' ד
לקנגא בתפלי' מלבבין לקלים וכול' ולא תיחו לרס חכמים חיבה בבו נלגור שבגב' מלבבין לקלים חיבה נ
נלגור שביר שבין שומין תלחבא בע"ש ועב' לא שלין אלא משום לחיבה דבמר נולשין לפני דעוחר מ
סד"א לנולשין להלמא אבל למיכל מינבר קמ"ל אבל כולבין אבקשמע לדבר' דפי' ולגימיר שפי' לא היו קורין ק
ק"ש בשמעתים כמו שכתוב בגמ' תמי' נלגור שבגב' חיבה כיון דלקלות ק"ש בשמעתים איכו אלא זהירות ב
בעלמא ומלקלקין בתזיר כלחיבה באח"ח מי"מא ולעב"ד מלבה כולבת סבלא ד"ה ומפי' כיתג לדהמשיך ב
בנגון במשבבות וב"ה מלכא זו בדב"י ד"א אלא שמפסיק דבונג ועוד שבשור שדמ"ן ממשיך בנגון הב'
תפסיקים בלבים בגולים א"כ כיון שנבנו משמש דמומות לא יזוזו מתגבגם וכבר נמאל דגב ב'
שגר' אמנים ובנן לעין דדפבר שתפסיקין משכנים בחקלתום מילין שאומרים בחג דשבועות אחד
מ' בחלק דעליני ודניב דב ז"ל לכון שפים תגולפים יחד לבוק שמקי דבים וקין לן לתיזל בכם מנגבם אק
בלבד שאין לו עיקר מן דגוף ואנגי הנבו לעיין לדב' דב ז"ל בתשו' ג' שכתב שתפסיקין בגלבות של ק"ש
כיון לפובה לרבותא קייתו זה דמנגב ומק שבשור ז"ל בכב שלא יישר בעינב אבי דמ"מ ז"ל דמנגב

תשעה כי רוב מינך לשיתר בגלל אש"ר לא תלאם לבם על רמ"ע ורי"בר ז"ל לבטל החרם תכלות שכבנו כו'
להם בה החרם ובלין עם דרך"י ורשעשעים שיחזק לקליר נכנו ולא משעתינן בדו.

דבלשר בקבקי וחותמי שתי כב
במלוכה מ"י לא אב בטנך אש"ר משבל
קולשי יערב בהמבחר ישקל (חבל) חוק וזוקל

אלו דברים שכתב אחי קוץ קוץ אינה שלוחה תאת החכם השלם הלוין המצויין כמהר"ר ש' דוד נר"ו המשגה שאלוני ד"בק ויד כתשוב לחר צורת חלבן בלתי מובדק הוראה אמכליו על רענין דנש"ו ז"ל יב"א.

ועל ענין דר"א שקולין אוכל בנגון מן דלין אין מי שיאמר שאינו יכול לקרוב בנגון ואני נשאתי ונבכי בפוסקים שהם גם חלושים ולא מצאתי חולק ואדרבה מצאתי מיעוטן שיכולים לקרוב בנגון ובאיזה כח באים לעקור החרם וגם דליכן דברים לתורה בא כמהר"י שאמני נר"ו וגדול לדבר בלי שום ספק כלל.

הן קול חלש קול לצור שיצא מפי דגבוה רוח דב דגלות תשר"יל נר"ו רומיך שמכין לגלו ולחוק לבל דאיסור ואלה הדברים אשר דבר.

הן אחר אמרי דבר על החכם בשביי שיאהל דולשתי כאשר לדבר אחר כי לשם שעבה עבדתי על ד
דתקלה תדבקון לין שתקן החכם השלם שוביינא לחכיתי כמהר"ר בלוני בענין תרק"ש שנוגנים לעשות
באופס דתקוותם ביתים נולקים שאוי לעשות כן וקין לבטל החרם וכמו שדובית בתישור החכם דלפסק דנש"ו
ג"מ ובאופו פלק תשכתי אח יל עליו ורסכמתי עמו על דלין ועל דאמת כי כן יר"ב וכן יקום ויתן עוד אמתי.
שיש אנשים שבם תלבנס ופוצים עד כלי לבטל החרם דנש"ו ילעתי ביני ילעתי כי כל כוונתם אינו אלא לקנאר
ולא לשם שמים כי על כן עוד יל' נגזור על רענין דנש"ו שכן שורף דלין נוקץ שאם בר ישראל אינו יכול לבטל
החרם דנש"ו וכל דקיום אשר יעשר בזלון לבטל החרם דנש"ו בין על ילו בין על ידי זולתו דרוק עובר על ד
דברי חכמים ולי עקיד חוייב לרבנן לליקליד אמונתו כלל ודבר אלו ידין נקיים בכל אופס דתקוותם ב

בפני קהל ועדה וכל העם ישמעו ויראו וכל השומע לי ישכון בטח ושאנן ועליו תבוא ברכת טוב ויבורך תמיד:
עליון אמכ״ר בחודש תמוז שנת ואתחנן יע״א בשלום לה׳ מינין תשעה ועשרים עם ב׳ שו״ר אל ל׳ ... בעזר ושלום .

יצחק הלוי

אחרי הדברים והאמת האלה נועם שיח סוד שפתי קדש אשר בשם התורה תמיד יצא מהמקהלות הגדולים עליונים
להעלות את הקול שמו ישב בשערים כשוה תכונתם ובכן הנה כי קול שון קין סתוכו לבא אתיה נביאים ג
שנין דק״ק הגדול תמיד ושמעם קהילות הזה תקיפין של שבחים מן יע״א . לא זו אף זו שלימו גדול שהשיב ה
זון זה התוכלם אלוהינו ובאלוהינו אור ישראל וקדשו כתשררה״ל כה״ו אשר ויהי כוה ויאמר התורה והמוריה
את כל אשר בשם ישראל . וכה לבלת הם לבבו תאחיו לדעת חוזר ונשמר מוכן שמם לשמם תורה אבותינו ה
קהל ה׳ את תפארת תהלות התמימים האלה בני ציון קדושים תמסר ידיו ונשמר יבקשם בכן התנגדים ובאשם
אין תולים להחזר היה נבא בר כבא לא זה תנאותם עוד הבלים בטיבם ואף כי נחש בוקן על עקבם לא
יכפרו תשובתם ישבים ולוקים הגלות של לוי תקהלות בכל כחם להיות שמם בקוה .
אלא הבלהה לבה חכמים בדור . הם ללמד על השער הכקב תכבה אלקים זה אשר לא טוב שמו בקוך
שמם לקיים ולאמר תורה כזה כי גלות זה כי גלות זרון לשמר . ואת שמע שמו דבו את לבב שני ל
הבקהלת הזה תתלכת בנים אינון נאוה קדושה אשר תהלה בכלם נחיה באותם דלא ילעסם כי לבם ת
תשתה גואולה לצאת בשזקינו ולחוש לשנה תשבחה ביולעפם כאתוה כי דתאון שזיה הכלל ויצא תן ה
הכלל לקוק ק״א בקול להתר לקח נגד התורה דקום דיר תבנו תשתקפם . ויפקום בטיבם ובחלף שפכם
בליחוס לדעת תחוייקים בהלכם בהם כולה לשפכיים שאינם חוזרת ותהה כחבלים תקשיבים לקול
יאו נביבים קרוב א׳ תקבה תוה וקרוב א׳ תקבה תוה ואיש כלי תשבו בידו לנפץ יד עם קדש ובחזקת היד
נקיו שנקם דקק ויצאתו לפם שמות תבנלת פלים ודיא כבודה שנה ואחוז יוקרת קח חזינא דבא תשנה
תחזיק את התורה הדברים אלהים נכנסים בחשאי ויוצאים בקולי קולות לקהל כל נבבלי ארש שלמים וכן הבים
תמלאי ותקייתי התורה . גם עלי ועל בני תשעתתי הציבה והבלוים אליכם תבלת התשורים אשר שבן ג׳ עליהם

זה חן וקשוטים לקיים כולם בשם ה' ולעובדו בכח א' השר שחננם רוממו שאהבת כולם ולשומם קרבן באמת לבורא
ולבורא שלא לשמו נתכוונו ואם השמע ורוממו כרבב וכרבב קול חוחק וחזק . עד לבו הראשון . ואולם נלמד כ
כלבל לא יוכל להשתתף לכל הנכבדים על דרך הגבורים אשר העולם אנשי השם חכמי לבב וזקני קהלותינו ז
זאת לקדושים אשר בארץ החיים דרך שאנו חייבים בכבודם אם כבנים אם כעבדים לכן יזאתו מתחיל
להתר על דבלל כולו בקריאת העולם שהיא דין אחד וקול הקורא למעלה הכל יודעי לקונן ובכן תמיד כאן ק
קורא לבורים חלק כחלק וקשורים בצילם .

א' כל זמן תורה בשמים השכל השתוף אל בגופם וקדושת ה' יסודה באמת וביחוד ובנעימה קושר כולם
כאחד . ועל דאת הקבלה הזאת שהוא עד הבואו השמים קדושת ה' והתאחדו בקהל עם ובזה קן
קדושים מקור עליו בזה ובזיו דרך כשגם עבדים אליך אלהינו ואנחנו נבקש יה לשמו נעבוד בנועם
אחד מוך שפי קולו כל יושבי תבל ושוכני ארץ נשא לבבינו אל כפיים אל אל בשמים ואחר והוא לבבינו ל
לשמור ולעשות את כל דבר התורה קולו בהדבר .

ויתן דבלל כולו יצאו תפארת ה' בזה שקבלנו עלינו בשמחה ביחוד ה' שאנו מיחדים אותו בכל יום תמיד אומרים
פעמים באהבה שמע ישראל וכו' . ולמדנו בעלי המסורת מצאו חן ושכל טוב בזה דסמוך על אנשי
מצוה ביום ללמוד וללמד שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים . וכתב זה משה לשור אימים לקהלת שמע ב
בכל זמן לקרי על כמה מגמת חלוק ודין שיקדשנו באימה וביחוד בלבב ובזיע .

ועל פי דברים באלה היינו ונכון אל לבנו אנחנו בני דזמן דהלכה קה"ב חק על כנה חק כי זה
שנים שעבד שורש השמחה באהבה בתורה זו השמשו נכדי עבודתו ובזה דרך חול מתקבל חזון ימים
טובים כדבו לקהלת אב שמע בניגון בלי העלם ובגבהת קול קולות של חבלת המזמורים דהשבעתם ובהרגנים
לגם לבלם בקבר דאתם לבעמים בתהלים קולם קול ענות בנם שבל אחד דקבל כאיש א' חבורים כל אחם קובע
בלבו בעשר יחוד בשם באותן שקולם שייסיתו בחבלת המזמורים דנט"ו ה' המוג על שמע בתוכו ונשלה כל ש
אחדה דקבל כל דקב"ע היום ועד סוף ונכלל עם שבטם ויד קול לנפש ונוכחו ונלכה במותו באהבה .

א׳ ראשית כל בכורי כל שמתן אל דשולר תני עני יחזו שמעתי יבחנו בני אדם באנשים דאלג ע
שלמים נבונים דס באלף כי בלחוקם שנמסרתו שנגנוקים דלא שונות באות בשאלג
דין כמון לפני רוח לוחו ולא יוכלו קום דיבק הוא אחות חכם ובמזימות זו חשבו לבוא בגבאי וקבלני ע
עבה תעבה לשונות את טעמים בנומחא אחרנא בן אומר ובן לבאים לבולבו כנוי בעוקצין ויד׳ האויב
שלאכתם לרעתן אחת אחד כמו שלג במכבר מחלוקת בתנאות באותם כי זה שנים שעבה וכול׳ וז׳ מ
תוף באכבע כי קולו אליבו דלבר אחר עקלות דעגון בלא ומי יתן ילעני מי דביר לרם זה דלא בניהם
בתוך ימים חלשים מקולו בגו ואנו זקנתי ואבני וקבלתי תלי בתלוים שגמגנג בזה ימולתו בדברי קלע
כבר דין לעולמים מקום קלותבו ואין יכון לפקשונים אשר דנה יגונו כאשר לא נעלם מעינו דעלג ו
ודלת זקנים שבר :: ש ש

ב׳ ורובא להגבר מכב בחזונים בנ״ל בתיתי לבך דגולגים בקולו ז׳ אשר נגשו יאחד ז׳ בלבבם נדגו ל
לקולו את שמע כלבך אקולן כל שאריך דגדל ויעשו כולם אמולו א׳ ובמשך דזמן בלו דלבב
מכבר בחכמים אשר דין בימים דדם דוכיחום על פניהם ומיחו ביד בתמשלג דלאמוע מזחזנים — ב
בתמלבים בנ״ל ולא אבו שמוע · ש ש

ב׳ גם בזה אין באחת אחרים להגבר קבוע מקוון ומקובל בפי כל בע״ג דור בבל יאחד ובל ימלא מולד פג
לביוק כעדער בעלבב קול ערב לשונו · אלא עבימינו כאן דיב וכאן נמצא א׳ מבחונים ובוא
כבן לאל עליון אשר עלג עליו בגולה לעמוד לשלף בשם ז׳ יום לשנג בזה יום שמיני עצרת ובסוף ימיו נ
נלר בגלו ויבלה תשאר בחונים לביוק קולו ק״ש בלחש ובאוכנו שנה ובאוכנו מקום דין בעם כמקאכנים
אלא שלא חמו למחות ביה לביוקו א׳ מעיר מעומא להיעומא שאינו שומר דעים · ובקולו שגבר
נבאר לב״ע ויקימו פחקיו את אחיו דקמן ממנו לתלאת מקומו גם בזה אחד מעשג אחיו דגדול ביה ל
לקח ק״ש שלא כהנבג שאר בחונים אשר כלם כא׳ עונים ואומרים אותו בקול נעים כאשר קיימו וקבלו
עליהם מאבותיהם · גם להבות בהמשך דזמן עלג על לב איש חכם בעיניו שנקמשג נסיגה
לביוק ש״ץ בקלב ימים טובים לחזור ממנהגו דלאיון אשר לקח עצמו לבד א׳ דמיוחד דוא דש״ץ דאחד

קשר דבקי ואע״פ שהלתי על עצמו בלבד יצא ולא על הכלל כולו יכך החונים אלפבא חבר דוק לעמד ב
השעורים ביד לכם תעיר לעזור עכ״ז לא נתגעגעו שלרשפת לבאו לבזונו ולא עלכך בידיהו להבהק אלותו ובעל
אגלותין דוב · ולכן עמס דלכו גם הם לצ״ע והכנכנים לשמע פתכם חוה על השקתם לפקה ק״ש כמנכנן ש
אחר החונים באין פלק ואין צוחה · גם בחג שאחה שרלבה מכם החכמים אשר ביו בימים
ההם ובולל לא לבה נכוש ואלרבא קיבבא עיני בבאתנו אך הולא זר כבחכמים והנבונים אשר שא״ן
תלי עותים להקהיל כשר בעם הזה ולישא בעלם הנה ובקהלה באלה תוגל ב׳ תקהי פלע לא פסקא בלפם
תפותיהו לזמר ק״ש בנעימה קולשק קייתו תר שכבר קבלו עליהם ועליהם כבקולתים זל ורנם כיודע כל ש
שער עמי והזקנים עליהם על אתיבות הדבר לא אחנט שלפקה בשתוקם על אלהות בידעם ותבי״ם קרא קתינא
לתמון קביב דאתמך נהורק · דלא דאמון לכל דבר שבקולשק ביד הזקן ונשיא עמם גם עב וגם ישיש תאלג ר
לאהבה החכם השלם כתה״ר שובד היבני זלה״ה והוא ביד ש״ן קבוע בכל התעודות לאחיו ה״ב וי״ר וביד קולק ק״ש
גנגון ככל אשר אנחנו עושים פה היום וכן יעמד החכם השלם כעים זהולק ישאל כתה״ר תשר אשכנזי
זלה״ה והזקן ונבון כה״ר אליה הלוי והזקן ונבון יולע פלק בעיר כתה״ר ישועה פולגי זל והזקן ותשכיל כתה״ר תשב
גאון זל והנבון ותשכיל כתה״ר יצחק קוהין זלה״ה והזקן ונבון כתה״ר לור צהק זל כלם אנשים אמי בני ישראל ב
החג אנשי אמת שונאי בצע ואחריהם כל ישראל כב התעודים אשר זוכן חן בעפקנים לעבור עבודה ל
לעבלה זה בעיר · גם השלים אשר שם ב׳ קולק עליהם החג הגבולים אשר תעולם אנשי
השר שביתי חולפי הנביא הבוקם בעיר הזאת ותלכם בהשם הרב הגדול כתה״ר שבעם חיים מאלוגא זל
אשר תחז נקבל לזרוס תשפט ותורה צלק בעיר הזאת עינו פקוחות על כל דרכי בני אדם לבקן אבן אשר
עוונו כאשר · אות דוהב בשמלותיו דבמות בם׳ ר״ש לתה״רעאן זל ואחריו הרב התופלה תו״ן תובבן כתה״ר
· יושב ליבני זלה״ה והרב הגדול כתה״ר יוסף הכהן זלה״ה והרב כתה״ר אברהם צלה זל ואין בהם גם אחד
אבן עלה לו בתחשבה לבטל השגבה או לעקור עליו חליל אהבא כלפי ליא בהיבם · וזו קלה תגלליה
לגלות קולק עיר פשוט יהב לגלל תאחר עגון ונועם תפילותינו ואגב זו יהא ללא תן חבריא ובלי אלפנים
שוב שעמדתו תנקין לשא״ן קבוע בימים טובים ובימים נוראים עקבותם שאתי לנגון כתנגנם והלילה וחס
ליה לפועא להבוא ולעמד החונים הנבנים אל ה׳ לבלתי שמוע לקול תורים אשר מפיהם אנו חיים ·

ג' ברם זכור אותו האיש לטוב ה"ר ז"ל דכולל כמוהר"ר מנחם [illegible] ויוחנני זלה"ה ר"מ ר"מ תקבלינו זה
כי כאשר ישב ומשל על כסאו בתוכך שדבריו לדבר על לבם ומוחל מעשיהם ועלה בידו לתקן את אשר
עוותו. ולתמוה מאוד אין עליך היה בגלות גדולה לפני שער עילנו כי כל ימי חייו ואף כי אז
אחרי מותו נעשה עבודה ז"ר כזו מה לנו ומעשה נעשה זבח על המזבח דנ"ל.

ויר' חוץ מכמה ימים אחרי מותו ז"ל דנ"ל תן דכולל כולו יצאו מבני בני אחים מאחים מזה אחד דינך עמם
ויחתמו את לבבם על המצוה ולהחזיק במחלוקת דקהלות אלו את עצמם לצד א' קהלו עו"ם אחר נוגנים
ויקבלו כמשפטם וכל דעם האיש את דקהלות אחד באחד יגשו לאחוז צליך את דרכו ולקהלות אוכב במאז ה
ומקום קהלתך. וגם שאר בק' בחזנים אשר בימים באלה נזבחים ונעשים חזנים קבועים ושלוחי ציבור
לא אבו לעזבם לספקה בכהלכה ויעשו שנאמנים במחנה מחזיקים בתגבגם דאמון את שרוא לשוע
ויאין לו על מה לישען.

ג' מקל עי"ר אני האב גם בדעת המשגד דלא שריב בימי ז"ל ויוחנני ז"ל שלא יבא לבה ולא במתנו לבה את
המעשה חובה ימיה כוונה לי לתקוות בעתים ובשלום גומל לעובדים ומשגד שריב כן ביב דלא ז"ל
ז"ל אחר שעבה כמשר שנים שמתכבדים לדורות חבר עיר בקהלינו יע"א ולא כבר למשיבה כאשר לבה.
אמת קה"י בזמן דכימלים שבא גוי אלה בבית דכנסת ויצא מתחיבתו לדיוף כופע על האשי עם קהלו ויר'
כמאחז בקבוציות בשני דביבל עם גוי אחר חביבה ומאוחר מלך לא ריבג איתן דבר הושל מושלת על דבריות כי
תלך חסר דוק מחלך אמיב ולא גבי הליכ. ובזה מצאו מקום לנבוא חובם אנשים מלכים עוה"ם דלא בשר
מכלל מבנה המגבעות לכליף דמהון בדשמבת בנגונים המשבב בחשק קם במשמעור דאמון לכל דבר שבאהולשא
ישב אלעות בעל מלחמות וידבר באזני ז"ל לאמר כי צליך ויער דוק לדבר על לב האשי דקבל שיקבלו את
לקבל במקום שמאמה לבאליך בכה בעגון דק"ע דגבוה וז"ל דנ"ל מתגלך בקומו דקשיב לקולו ובוא לא ידע כי ב
בנפשו דוק אויל לשיטתיה וידין לבה"ו של ז"ל ז"ל עומנו על האל דגת ושנת שובב קה"ל לאמר שאין דלין כן נשגב ב
צ"כב לכך אך אנן דשבבו מתהראלו באמור לצפוני לעקיב נעשה כלבו אך בזמן שבמור דסיבה ימור המובב
ונחזור עמוב לישוע. וגם דוק עזה אתן בכל כחו לדבר בפיו ובידו שלא לאסור כן נעשו כאשר לבבם כי

אין דבר חדש אלא לפי צורך השעה והשתנות הטבע לא יתכן · ויש אחד מתוך בעבור דבר לבע"ע ובינו בינו ·
יצאנו מלשונות הרב גר' דבר רבה ויקש מהכנין תלך בהשנות יעזור אלף ואנחנו קטנו ובקטנו לשוב המנהג על
כנו כאשר הנהגנו עליו בקהלה וכן עשינו בהסכמת מתון ומלכי הזמן ב"א השכנו עצמינו ושל אחרים
עמנו לפי המנהג · גם איסור נלוו עמם לפחח ב"ב אף שבאנו לדבר מדרחם כבן כ"ה דבור אמר שעקול
צמי ובלשון נכונה להעמיד המנהג על מתכונתו כואיל להודיע ליק ביר לקח לקיימו · ווכובם
שנולד מזו היינו בתשובות מהר"ם ז"ל אשר לעזוב כאל אינם מצויות ב"ה שנשאל על הספרים שמאז
באו לעיר מוליאר ועלונקי י"ע נהגו כמוכם בחומות דבליחר ובחומות אחרות ואחר זמן רב נתעוררו
הספרים לחזור למנהגם הראשון ולאכול בבליחר כמנהג מקומם ודבר זה אין חרבן לא דור בהיא לבו תולכת
להשרגהילו מבוקרים לנהוג כמנהג הקודמים לא דיב לעשם לנהוג כן לעולם אלא לפי שעה בשיעת ובשיעת
יכולין לחזור למנהגם הראשון אף בגלות · וכן הסכימו ליר דבר דגלות מהר"י אלובי ז"ל ס' כ"ב ע"
שכתב שם וז"ל על ענין שאלות מוליאר היינו דבר השאלה ועיקר התשובה כלוי בידיעת דבבת כונת הזוגנים
שנהגו מנהג ראושנאלוש וגם שאם הספרים קושבי דעיר מוליאר לא נהגו כך בשביל קבלה שקבלו ע"
עליהם אלא שהיו נגררים אחר דאוננאלוש המנהגים ובזה בשיעת ובשיעת שאין כאן לא שוה ולא מנהג
לא בעניין דבליחר ולא בשאר המנהגים שהרי כבר מהר"ם בשם רבותי רל"ה ז"ע וזה שלעצם משרבהילו
לנהוג ד"ב לעצם לנהוג כן לעולם או דוק להתרי עליהם דבר אן שאינם יכולים לבטל מנהגם ובזה דהו
שאם לא דיב כוונתו לנהוג כן לעולם לא חייב מנהג וכו' יע"ש · וליגמרה מצינו מפורש
יוצא מפי דבר הגדול כמהר"ר מנחם לבית מאיר בס' מגן אבות שלו וגם שבס' עצמו איננו לפ עמנו
ד"ס מה"ט אנכי הגדו לעניין דקריאת גלות א' כנוצר במילור דקהלה קלאון דהצבי אלבנו כי שם שם לו דבר
דהקלף חק ומשפט ושם נשא דוא לבל דמנהג בתחבולות תחבולות על חייו ובסוף דבריו בקב וז"ל ודבר
הגדול כמהר"ר מנחם לבית מאיר ז"ל בשבאו חכמי קטלונייא לקטלונייא באו לחלוקות על קבת מנהגים
עדיך לבני קטלונייא תיותי אבותיהם ב"א מחן קולס ק"ש וגם אמ"ט בשבת בבקייר ונעוד מנהגים אחרים וחבר
עליו ספר א' קראו מגן אבות כי יבלא אלה מבלבולו והיתונו וכבר וז"ל ואחר שבן לאוי לכל חכם ולכל
בן מעלה להעמיד מנהג מקומו על מכונתו לבלתי דשיג גבול דחכמים הראשונים ודאבות דקדושים ואם

· יזהן

ולמן לו חולק עליהם ואוי לו לנשמתו בדעתלבו וכו' עד ואוי שיצא שבאלו אין בשמם אלא מפני ש
שכוונתם להחמיר וכו' ואם משנה מנהגם נמצא מחמיאם ומשניהם בכל יום וכו' קבל משובתך וכו' דה שמא
לקולא וכו'. ואוי לכל רצה לעבור לרצונו כי לא נעלם ממני דאבוק דקלויה ורחמנים דאמונם אשר
בכלכם שבה מכלימינו שעם כמנהגם ואוי לו שיפלה דבר מחמתו יושנו משיפלה בחמתו דאבוק ו
ורחמנים דקלויים וכו' עכ"ל. ואד כתב דאחין דלב רבנו כה לקיים מנהג אבותיו ומכר ראיות דהרמב"ן
שמחך אמ"ן מספה ונחלק על דה"ד שקיים במנהג ודלב רבנו דאחין דלבד ואנו לא דבאתי אם מתמה מהוד ש
שכבר ולבן מן דיום דוד ומעלה מייתים אנו לדווק ולעבה כמנהג דקבלות ודקבלות שקבלנו מאבותינו
ואם עד עתה עזבנו מנהגינו מפני שלא דין כמעתקים מהם מנהג קבלותינו שכתיו במור דקיבה ו
ויש מפרים כל מי שלא ישוב לדקבלה במנהג אבותיו עובר על ג' לאוין מלבד קבלה ואין לומר ש
שעתה כמה מדינות שנבנו לדקבלה כמנהג דקאמיל... מנום דבר דלב רבנו בחייו מנהג אוכם דשיינים
שמחך דרמב"ן כי דיב יוסף משעשה אז ל' שנה ועכ"ז ביטל מנהג דרמב"ן ודחזיר דלבר ליושנו כי
כן קבלו מאבותיהם עכ"ל דקלות רבנו דלהבר לעיניננו דייעך לפניך מחוב מוטל עלינו לדשיב
המנהג לקדמו דאשון בגם שלמים מה איזה זמן אם משנה ואם דלבד כאינו מלרבינו ומה שעשינו
עשוי כנוה וכדלכד. ומה גם ואם שהקצב מרחזנם לא מה אל משמשנינו ליזיל בגף
הבא לא מלזונם דיבה ואם לגם אלא מפני. ואם דמנגלים ומ"מ לאחר זמן חזר בדבריו ויביל דא"ש
שבה אחר ודבהם אחים לא כגלע מעבולכם כי אם מיוע דמשולדים לבר וואקעשו לדבקק זמן דמוד
לגם לחיובא המיים עלן לקוח דק"ש מקהילנו עד מותו עם דש"ץ מלג במלג לבר שאין לו שום ועיקר כאשר
אבאר לקמן בס"ד.

ד' ונפקא מינה למאי דבעינו מינה שבין [כך] ובין כך איש אלהים קדוש דוא עבר עלינו בשליחות מצוה מעיר
דקדש. והשלים כן דב דלב דמובקך כמוהר"ר יעקב אשכנזי נ"ע ויבואו אל דמשפט דחזנים
דמקובלים דנו עם כל דמוחים צ"לם לבני דלוך כבוד ומקום יבקשו מבינו לדוות לנו איזה דרך ישכון
אור ויבואו על מ"מ מליינם אלו עם אלו מעיבר לקהל מעיבר אלו אומרים ואלו מפיהם ומלבד כח ז

השעבוד אשר נעשה לשנו דלה דבנ"ל דאם להשמיע לאחינו וזה"ל באחת ובנגון הנגון הלז כה לרבין ולרווחת
בחוץ באחת ובחוץ השמע לבין הלין נוהג וישמע את קול מדבר אליו בין הע"הים זה ישמעאל וזה ירם
כתובה התופיה שבכאן .

וכי כשמוע יעק"ב את שמע הנגון הלז הלא להשמיע אחינו דוכח כי טוב מחלה לאלקינו בטלם בקיומו
דק"ש שחייב לקרות באימה וביראה בלבת ובזיע וכיון מזכות עשה דבולם שעלת דלבותו כל דבוק הולכה
בנגונה ובשעמיר דכתובים בכולה כאשר קיימו וקבלו עליהם כל כך דחזנים והמנהג כל שאלת דבל
שבאוזן תלך עושים מחיצה לעצמם ואין משגיחין בב"ב קול ובמקום נולד שם פרק עלה ונילוך הושען ו
וחמלון כווג . ואמ"כל דלבה כמתן לאחר מלות אין זליבות כווג כי בוך לי מאוס מדיות טוב אל כן
קדם לנו ומחילות בליעבר אלבתילה .

ויעקב קדם את אלו לרוכח בחיפור כי זו הים דלך ישלה מליוה חרן ב"י באמ"ה פוק פ"ס שאמר
שלחו מבלת דלב בעל השלוים בפי' לבה הביאו יוצא ופי' לחי באמשיר לק אמר ז"ל שימלוך במקום דאני
למלוך כה עידיר שמם דבה לדבהו עכ"ז העלה בסוף דבהו לחוש למיום הביאו לזוקה נגד סבלת עצמו ו
ומנהג כל המקומות בכאקה מלבהו . ע"ש . ועל פי הדברים האלה צייו שדיר גזלה בשולחנו השבור
בדלכה כמורה בלני שום גמגום ולבתוך בלשון זליך לך וגו' שדות מולה לשון חיוב ולא בלשון טוב
לקלות שדות שבה טובה למצוה ולא לעיכובא . ומאחר שאבי דכעולה זאת השעיר לכל עם באחת
מגר בעליהו אף שדיר נגד מנהגנו ומבלת עצמו כנל"ל תי יבוא אחר הולך לדיות טובה לדבל ח"ו .
זו היא כוונת מבלת דלב שליחת קליעה דבנ"ל ועכ"ז נכנו בכח מולדת ולא אבו שמוע לקול מולה דבנ"ל וילנו
דלבה מחר בנגוני דלב דבנ"ל לעיל על אשר דאו את לחו ויבאו בשלפים ולא צייתו להיבה .

ד׳ לידידי חזי לי מ"ש בקיצור דברים שעבדה בעני דלב שליחא דלחתנא וגנה בשמים עלי כי בקהילה עלה
בהתחבה לדיות מקצר ועולה ולבלתי להב בטעם בטעם לך אתה לחשים מגדולי מ"ל. כ"ש שנינהם
לבה אמת חולאי לדור אחר מתוך שגם דחזנים השמלבים באו בבלית יחד לומר דק"ש כמאז תקלה בהספתת
ולשת כולם דאת אמונה בלאוה כי גם בג נכנו עלינו בקולו חבאו דבהם אשר לא כן באמור שנחנו ס

פשענו

כשעמדו ותלמידו אחרי הרב השליח זצ"ל לא יכולתי מלעשות מלהגיד את הדברים בכבא מתוך איחר כולה ב
כתוב שדין · ואמת יורה דרכו שלדיוקינו מנחמו שיה יום ביאתו מכל הים בהתאמנם שישובו לקהלתינו וקני ג
הכל הכל כוס מתלל והבן שעשתן וכתוכן עמם לין גלות שבשמתוע הא' מיוחד בגם כבן ומשר אחי והם
לכל השומרים אחר שמע יעקב הוא הרב זצ"ל הלך לפניו ושאל אחריו על זאת לנה ויקר מקורו שבאותו
פרק כמנאץ עם הרב מדלתאך זצ"ל לקח כי היה עמנו בהתיצבנו. להחיות יו' השנה ההוא קולם ללאו ל
לא ילענו מה היה לו שבשבת קצת הספר פניו מתנו נגלך לאיש אחר חזינוהו לדוד קם שרי ואמר בן
ישי בקולו קול עוז לדבן ולגדולת מכה השעבוד המובלות בשאלה שאין הלך עמנו ובינו בינו הגד איש
הן ויגד הדברים לא' מאמיני אך לאיבו גוזר צווא מלבן לאמר הך מגא גא אך החיים אשר הוא מולה
לדגול לאתך מותך השנה עלתך ימוד עד עבר מלה · ויהי כשמעו את הקול מדבר אליו שנם אחרת
מכנו וילך עד איש האלקים הוא שליח לרחמנא נ"ע גם הוא עמד במקום שבשני קשובה שומלין ו
ושמעת שמים על כל היוצא מפי הר פלונית בהשראיל מעליכא מעלין בקדש ולא מורידין כחת ז
לדקדק עד שדבר כמאמר בפיקו · וזה היה אל גם המעלות שבתאמנה אבו לעצמינו ויאמרו להיות
כמונו אך ורק שלום לכם כנגד האלה ואין לשום אחרי מגלת המשיינים לבר שאינו מעלה ומוריד כלל
לעיקר השנה · ויהי לאחר ימים עם ללכת פעמיו הרב זצ"ל נ"ע ומשכבו כמאמר מתנו באהבה להב ח
מתענו מותים שלענו היה כוח לעת התפלים אלא שבקש לעשות ולא עשה מפני · ואת המחלוקת ·
ואולם יהב השמת עלי ובקשה לי עוצמת אין כמו גבולים אנשים חכמים וידועים לעלות בוקי ט
מליקי הרב השליח נ"ע באותם שבא עלינו מעשה מצות צדקות כוכב מה שלא דבר ולא עלתה על לבו
ושכאן מודעת כמו התורה מדברים ללמוד של הרב השליח נ"ע כי פליג והבן אי מצות צדקות כוכב או אין
צדקות בדק שליך אם צדקים כוכב במשיב המצוה לעשותה כקיומה או לא וזה ליתא לזיל ק' בו הב הוא
להביא שבוע לאחר הדברים אמורים אם לא שבאמור לתנא מולשינו לא הייקי ·

ואם לאן התובת ביקב יוסף סי' מ"ה יש קשובה שנאמר בספק הדולך קלותא שור וכבר עלתה המכתב
הגאונים נ"ע שאם מולה מק לאו אייהיך כלל ועיקר לאיבו לא מחוב לתלמיד אולם כה להסביר פנים
להגיד · כמו שעיינו הלאות רד"י הוא יחיד לגבי רבים ומכלל זאת לא שעלה שום א' מהפוסקים מלשים

גם ישנים ואפילו אם זה מאן דחזיל לאיסוריה מיד מיד מה פלוגתא לא נפקא לדף שם עשוי בזוגות רש״י ו
ובקום׳ זל״ל דלכו בדרך אחרו הפ״ל דהי׳ דולך דין מפסיקין בוא בין א׳ לואהבת וא״כ אימות דרא תולה לק״ש דגם
בחימוד ובסף דחמוד בתוך דאורייתא מזלינן בי״ב לקולא. ומעיד מצ׳ לתיתוד סמך אם דלכב כ״י דפי׳ דולך
דין מפסיקין ר״ל שלא דין קולין חובה באמצעיתו או דלכב כר״מי ובקום׳ זל דלא דין מפסיקין בין א׳ לואהבת ו
וא״א״ל דבלכב כ״י לתשך פי׳ לבד׳ ר״ דוא כת״ש תק ב״ זל ולא כמו שכתבו בלבה׳ ובינו בעל דעוקים תכ״ע ד
לאיכא מחלוקת דתורכתא יובף וייובף לפי׳ על תק זל תמ״ע ר״ כמו שאנו נוהגים ביום תולבת לינת כת״ש ואנו
לא מינו ולא מתעברו מעולם מי שגבה כך ונעבר אחור כא אלינם תב קול דחלה דזאת אשר חלו אלינו
באחור מי בוא זו ואיזה בוא אשר תלאו לבו לדיון בוכה לדגל ח״ו מאחר לבבו חזנה לתלכא כא אקינתא ו
עבין קמיומי דעד דולנו ויאמה לבו שבכ׳מו אשר דמצא ימצא ס״ם מזלינן בי״ב לקולא מש״כ מוכחיר
אנו לומר דת״ע תק בשולחנו דיאבור בלך וכול׳ לאו לציבורא איכתר׳ אלא לתמוד ודיוק בשלחא תב
גם ללבד׳ ר׳ מוקשים ונותנים ללא כביהשלמי ואנן קי״ל שאין בירושלמי אלא מ׳ לתב סבת בנת׳ שלנו
וכמו שבמתיך דחיב בזה עד דתוספות ב״ל דלב בגלל כתרדכי חוץ כ״ו יע״ש נוסף על כל דאחור שכבר
דוכיחו בתיעור דאק ר״ לא מיה אלא באמצעים דמפסיקים ובני מסכבת אני מאחר דולא דין תל
מפסיקין קמי דתמתע לדבסף בוא לקח בני ואין דמבות נוהגים לתלו תולה מפסיקין לעניין נגון וכמו
שבוב מסכים בוא בולך דלב בכולל כתרדכב באמיתיו כ״ו . ותב אמהך לשון ואשאל דלא
דלב דעלית באמלה דאחב תבסף לבנא בבסמיר עלב אל כל אשר בוה דתולים כ״ו וז״ל לשון בזבב .

הנה בקבקי לככף מרגשתי פב עזך יהולים פ״ו בחשון קק״ג לבפלל בשלם בתקום בעקולא דזב ו
וכקבקי לכבד מ״ שבביותי בתוך לתום הבעת כן ננהר אלי שלא דין יבולים לקולות אב בשתש
בגניגון דחלא ולשב בלום אחה עדלב בתורכך זלא לב כתרד״ף בינבינימי באמיתיו כ״ו דעלב ש
מיבולים לבחזיק בתורגם שבין נוהגים לאומלם בקול נעים ובסכים על זה דלב בגלל תאחר דאפקא
לשאלותי וכל מביבופיר טו״ל כתרדכי״ל כ״ו מי יבוא אחרים לדבר על דברים לכן גם אני לבתי
גבא ולישנא יבוא קח אקינתא מסכים ובולך כאשר דסכים דלב בגלל ב״ט ובאתי על דחתום פב
יהולים פ״ו בשבט קק״ג .

ה׳ איך שריג אחר כתב בהוראן לחכמת השלום במינו באלה בה לבחור דעת בתשעורו ולבבו על לב
אלו רב׳ חוטים של מחוק ימיתו לכנן אותו דחזן לבלו בלבי דבלק קולי קולות של חבלק תו
תשמורים כי אתהבו אולי יש קדוש שגם כל דקדל ידין נגורים אחורים ויענו כל דעם יחוו כמנגון כל
אחר דענוים ושיוניים אשר באשך דקהלה ובזה יעלה בידנו למחוק דמקשוק של דבלבול ושיוק
דלעתק ללאן ליכו לתורר צבוק ונעבה אנחנו אמותו להך ינגנו יען דצבור מכירו נקיי ואחנו עוד
תקענוים בתולדכם בנגון דנעמים דקנור בהירס בכל יום פניד ונאמר אך שוק שוק ושעווק
לא יוכל לתקן וכלבה שי חכם חן דלב בעל דרכי תשע בשאחת סי׳ מ״א וז״ל אי אמור לתי שלא דהיל
עצמו בזה תשוה לכוין בנגון ובתפלות דשלוה כלחוי ובולי יעש ·

ה׳ גם פג לבלו חכמיה בלשון דבקי הלכו אמורים לא דעו ותלבה דוצאו תיכן לאמר כי כל שור ש
שבעיר תשולה דני גולם בנגיקן שיוק לעת דצבור מאחר שאינם נבלים אחר דחזן תלה
בתלה · ובא קול שאינו דבקי באמיתם כי עין התגה וקבלהו דבמין מוכיח לדבק לינק חמון בונג
ובלבול דלעת כלל ועיקר · ותולנה לתמקבלה דיא לכוין שדקדל כל א׳ קולק כלרכו לדומי לבות באשר
בא על זה דולאת בעלין לכתוב עליה לחיין ולא דלא שיין בלבול ושוק דלעת דבא · כן שור תולבה
דאיני אמך דאלה ונגד כבו לאו היטיב מיטיב ולאו מיטיב היטיב לדבר תאמש לבהירס תשמע לבשדקדל ל
לאו אבבלה לש״ך גירי אמך ליה בלבול בוונג ושוק דלעת נשמוק לבהירס נכר שאין האש לבהירס אתעק
שבלי כבוו שדקדל תקענוים בתולדכם בנגון דנעמים דשגור בהירס ובזה בלתי תמצא לבכב דלם דאם
לתי שלא דוהבל בו תשוה לכוין בנגון ובפי׳ דתילוק בלחוי ותיוג שאוניבן בבליין לאלרבאק אם דקדל דין
נגלרים אחר דש״ך אז דוו אמך ליה חמון בונג מאחר שאינם בקיאים בנגון תשא״כ דשמק לקדל ב
כתוגנו נודג לקהלו שלא כמנגון דש״ך לשפיר קון מכוונו · ובלזה זבנו שוב לי לבוליע ולגולע כי ב
בשיתנם נכלאו נעיים לדיבו אלדיבן · דאתנם אם לדך אמונג בחלבו דעג זאת חקלנוד כן דיין
בוללק אלבעור חילוק· כבי׳ והאלורים חלה דע״י דנגון קבן לתורר צבוק ודא ליבה באשר לבלק ·
אגיף שתנרג כל דקדל לקהלו בנגון דנעמים ולוק חזי תאי שעמא לבר אלרבאק אידבאק ולבם כבולם
קולים אותו בלא נעמים כאשר בא בדבעק בשאלה לבלים צבוויך מלבד קבק יחידים חושים לבקלים

כי המנהג שנהגו עצמם לקרותו בטעמים וחיבתם · לא שבאמר אתונו כן לאינו בטעמים הגוף שאנחנו
כגון מהר"מ עצמו וגם זה בשקולו ק"ש שופך לשלמות בקיש בלי לא אזיל בדרך משעה · אלא שאין
אם באינו לחקור מושך דנגון לא מצאנוהו שבקהלנו בתחלתו כ"כ באשר דבריו על זה בתחילת דבריהם
ויאמר לאמר שקולם שיסייעו חבר המשוררים ק"ש כמנו ומשלו כל שאמר דבר כל דק"ש מראשו ועד סוף.
כי לפום קושטא מנהג דבהנהו בינו לבין דקולו בטעמים גדול ובכגון זה מצוה שאינו מאליך שהוא
בלאו הכי כמו כאומר יפה לבה דמוחלים כבוגן · ולהכי לא שמענו מי לקבץ אחרבר ענין ז"ל
לנ"ל המאחר שנהג כעובר דבחר בשאלה לכל חוליו לתו"הא ז"ל אינו אלא משום ללא דורבל בו ושמב
שמן היק לגודל ושגור בפי כל דוק · ואולם שפך על שבעבר בשבי לאמר זכורע לבני דבני ב"א
כיון שלא דמו אותן להבדים ולהקמעם לשבח המורגם לקרא ק"ש בלחש מבלי מושך עצמו אחר דש"ץ
אך אחן כעבר ומותר לשאול אם אינם נביאים בני נביאים הם כי כיוונו לטעם דמלים אשר
באחן · ומוך חזי מאן גברא רבא קא מסהיד עליה זה הרב הגדול מהר"ם אלשקאר ז"ל בתשובה סי' וז"ל
וגדולה מזאת יש מן החכמים ז"ל שכתבו כי אלו שנוהגים לקרא ק"ש עם ש"ץ בקול רם לא יפה הם
עושים כי לפעמים ימשוך על שלוח צבור בקריאת דבר מלות ולא יוציא אותו בדבר מ
שאין כן כשקורא לבדו · וכן כתב רבי דוד גאון בתשובה על דקורין ק"ש בקול רם וז"ל אבל מעליא
אינו בלחש ולא ימהר יותר מדי כמו שיגרר הלה או כך לזה כל חד חייב בקריאתה · ובלבד חייבין ב
בתשובות והשבועת לישעות לבו בכל יתות ומתן לבוא חלק שיניבו כאלו עולה חלק עלמות ועל לא ב
בקריאתה בקול רם זמנן לשמוך מלותיו וגבול יקרא לדלא ויקרא כבו תגבות כיבר לאינן מתוק וילדב
כיבר או פקן וימיב · ועל לא בלחש כל חד יקרא ולא ישגיח כלום ע"כ ·
כלל דעולה מדבר הרב ז"ל לאינו מן הראוי שהציבור ימשכו עצמם עם החזן ושיקראו ק"ש בק"ר כ
במונו אלרבא כך יפה להם שכל א' יגמור במהרה לשונו בפיו מראשו ועד סוף ·
וקרוב לשמוע דבריהם ז"ל משיקרא כי כקין שהש"ץ יקרא ק"ש בקול נעים בחגים ובמועדים
לכבוד ה' ולכבוד ביום הם קבלן שבקבל לא יהיו נפרדים אחד בחזן כה לגאות יהודה מ' הרב ז"ל
כיוצא בדבר אמנו האיש מה שהציבור נוהג בדבר תקיעות מהקהלה בחדש אלול ימים טובים
שהחזן מרים קולו בתפלתו מונהג בתחלתו עד תקיעת ישאל ובד"ר ויר מתחילת ובכן כך
מחלך

מחוץ כי רש״ק מאליו בגנינתו יחד עם קיומו תשובתו ככל אשר רצו עושים בשאר דברים שבקדושה
ובכלל יצ״ו תנחות פניו קליט״ב יתרו יחיעו תעשבו את כוונו לבקבלל בעצ׳ הקן וזה״ות גלות ולמיים בני
עוב קולם רש״ק ·   וזה לך באות שכל מה שעשו עשוי בכוונה מכוונת לבקבלת מן השמים
באחור חפי דהב זלזלה קח חזינן עק״ש וקבלה בחלק מחקק מחקיננו כאשר רבינו משה בר׳ שבא
ובר׳ שבא ז״ל ותוצאתו כי קלטנו במי׳ רנ״ו ·

ו׳ ובין כך ובין כך עוד נוסיף על הנאמר כמה כי בזמנו כנאמר יום ו״ל שעבר א׳ מה׳ חזנים
רנ״ו קם בעבודה זאת וחזר לפניו דקאמר וזה״ות מחק אשר מר ל״ז לעומת מחבלקו חבלה את
מעולים רנ״ו ובחון את שעשה השם תחיינו בזו ובמלו את עצבו וקלקלנו את מחשבתו ·

ו׳ תמיהא בוקעת ועולה על הם אנשים צדיקים ועובדים אין מתקוממים עונים נוכחות מה עובר על
גבי נוקם על זקן שנוא תכתוב ביום לפני דקיבה ביותר קודם ד״ב על האבקך ·
וגם לא שתוקף על כך מה פניו ומה הנאמר כי בכבוד עליו תהורת לאם בעבור שלא עשה הזונו כ
כלונם לאמור אם בתורה דלא ידעו נאמנה כי לא ידע מצליח עינו גם לו לבב כמונו בכ״פ מנים
בתשובה לדין זאת נוגע · גם לבוא כי דקיע נלוז נבחר מכתב שנים תאמת כוללות דקבל לעמוד
לנוכח השם אליו מה׳ עצב בשבתו · ועם נעלמים לא יבא שאלותו על אלה כמוהו וכל דנוגע בו
נוגע ביראה לזיבוק · כ״ש שאחכרנו חושב על לוח לבם ורבה שבה אתו ובעולתו לפניו בן קול
חלק דברים שבכתב כנגדם דקי׳ ומעם באחר כתב בשם זכותיו דקי׳ בבוא אזוב לתועלת ונחשר
לתשע כהם לבולא ביו דני תלוקה שתנו חכמים לשמך · וביו לאות ולעד על צדקתו ויושר לבבו
כי אף עם תובלי חוץ לסבבה בתחלוקת לזו אליו בחתימה כחס קלנו בעטפורים דלהו באלבעורים
ובלנידם יפמון דרך מ״א על ק״ש · גם לא בן עשה אלא עבד על תורתו ונלחם תמיד בשעור כי אם
חיותו ביום וקיומו בין דבכתב עליו ·

ז׳ ויהי אחר הדברים האלה כאשר שמענו כך היינו כי בעת חרון לבם הלכו לאמר דבר בקהלות ללמוד
חכמים בשואת הדקדוקים שעשוקינו לחיות היין בשאלה שלא בענין שוא ולבד כזב אולי ידברו ב
בזכותינו לאמתך לך מהו"ש ח"ו ודיר בתחלת המשיבם בספר פנים מאירות והמעשה אבל שלא בפני
חבירו אינו בוש מהדבר עקר · וכאשר השאלה הזה בעל באר הגולה בקונטרס מהדר על השיקר שכתב
מורדינו ז"ל בתשו"ע סי' י"ז יע"ש וגם שהלכה הוחק כסברת מורים מלובן סי' ת' ובאר בתשובות הזה
הזה בעל באר עסק סי' ד' שעל איסור מורדינו דבשל שלא לכתוב שום פסק על הדבר היבותם אין ב׳ ג
החלקים מלימים השאלה כא' הוא והוא ז"ל דיינו להודות בלשון מתוכנת אבל בלשון איסור ויקר כבר נבנו לבקיד
יע"ש

ז׳ לא אוכל לגדו"ל מלבלין בעד הלהי לך הבנים בני המלפי השאלה ד"י ולבקיר המעליבם
כלעומת והמבנים מוציא להבת ההלה השב לאמר שוטב במקום לאמון כחם יען כי לובר עקלים
לו יכון בשמיע חוץ מקה לגבוה לשק עליון מאה לאמשכנה לשעבוד לינם בלא לינם ח"ו · ואומר
כי בחכם עינוו בלאמו יאמר בשינו ולבבו יבין מכל מלאך השבוע שלדי השאלה דם מיוסדים על אלו ג
באמת והלך אין בדם כלל ושקש · ואין בחי מכחיש את בחי כי לא מלאו במקום הלבנו וגם אחר כן כל א
אמת הספק הלינם לקמן לא נתנשנו מלהודות אל הב מורדים בה"ו את הוא בעד עינים להלבנו עתה ויאמר איש
אחד ויונה שהיה עמנו מכה השעבוד דדמי · לא זו מעם עד שחכבם באמור שעל פי הדברים האלה גם
הוא דבר לחוננם והמובים שיחוה למנדבים אלא לדור ביד בלאומו שאין דקדק מספקים גם השוין ודין ל
לאחרים לקהלו עמו מילנת להשעמת בית להוייר כאשר בקבנו להשלה ·

ח׳ אם כן איסור כלי שלא יהיה חומה נשבר לן יאמר יהיו לשר בגבבת איזה לשם עליו"ש מבלי חיוב ב
מוסף מבלך בקיתו לך שומר המונים דוח ב׳ נוסבר בנו ונשיא כמשיל קנאה לבבם בעונו ד
דקולה וחשבנו לדרכינו כי קולו פלוני בלואליהו והמכשלה הזאת פחת יליבו שאחר עיש בילהו למחות כמ"ש
עיר כל דקדו אמנו ובפלה האלופים להקש יחיד מגולה אושי עם יהי ד׳ וחושבי עמו המקלוסים והמעדלים
וכאשר הזה גמר הב בעל תים לביס בתשובותיו כ"ל בשם הדיבן שבקע בשם הריטב"א ז"ל בתנדב
לבקל אין חוששין לו ואפי׳ דיד על פי גדולים שבעולם כל שנהג בזה איסור לחכם בעל הוראה אסור
ידיד ביוסם דבם אמין לנו אלא השובע אשר ידיד בימינו עכ"ל יע"ש ·

ח׳ זה שיה

ח **זה** שיהיה שמקורם חמור ומחובל לחבל עגורי באמת שקר אמת שיר דעים ודעגנים אנס בתעל ושבר
לשאן גומא אויל גם שאהבן דקדל ד׳ . ולן לו לקינו לקיר כי מעמים לבוק דפלכום עד בוש שראתפן
ודעלום יאדבו לקלוף דבר בדהרך להב דקדל ע׳ בוסול כתנדבנו ומז שיעשו נעביר ונקדל במבר
פנים יפוף . ודם תאמנו שמוע . וזו עלוף תעלייקן ביק אלבהים בין בין תין דעבע ולחוץ ולבם לא כן
יחמוב כי אלרבא נרפוך בוק יר דקדל שמנו לעוולכנו להב בנין ולהב תכין . ואלו מוסיף מעכתאין
בבק קול לבל דר״ב תים לביס ז״ל . שמוע שעלה לדקדל ברם על עמר בני נילם לביס אשר אתנו קל׳ וקוללום
לחקוק בדם דמעבה . וכאלו לא אלוהים לאלב כן מועב ותעבון בכל דעולד על לוחי תגלים דלוחים
באויר שאין לדם על תז שימתוכו מעיכב לדבק יועבי על תלין לאמוק . שמעתא אליבא דהלכתא .

ט **והנם** שאחר תב׳ בחזנים דנס לו בין יחיש תועטים שנכבך בכבך קולב עכ״ו אמונו עבן לעמוק לב׳ .
ואין חכמה ואין קבוע ואין עצב לנגד ד׳ כל״ש שיועבנו אך באיש ואך שיחו כי אין תולב ב
בלשונו לחוק על לבהינו יען יאהב ד׳ ביק אולה ומז עמעב עמוי נגד כוובק כלי לבלוק לכון בני
מעבחתן בעלי דע״ר יולקים בע״ר ובכנקים בע״ר ובנוגע בדם בנוגע בבבק עינו .

ט **ראיתי** בני עליב ודם תעילים עלום שקר בעלתי תכוך שבחי באו ליה נגוקי . ובאלו לביס
שאין לדם ביעור נזה אומר אומלא לא תוכחא בקר בוונבי אלו שעשה למחויך ולמעווז
דתונבג בוק כלי לעמוק נחנקוה לבני מעבחתן . ועל כעמים כי בקם לבבי ובנקין כפי עשיקן
ואקלא לכבוד ולא לכבוד ביקאבא כי לא נמיקי באלב לגור תעמ איש בקיון כגולו לרמב אחור
תעמבמ תעמ ביאקב או תעמ בכבוד . אלא ביולעי ותבי׳ לתונבא מילקא ביק לליף ביב לנקו לעביב
ולבור אימור כלל ועיקר אלרבא יש ויש בב דלוף תבוב ולישבק לא אמלינן תעום בל קיוש . תב
גם שלא נחעלו בני מעבחתן בבק כי ילעו כל דקדל דזב שיאהב ד׳ על מעבם לבם ככולם יולעי לעבן ו
ותביע תלע תאום בלע ובחור בעוב .

י **ומטעם** שלא לרואה לעז לא חייעין כי בלבר דזב נקחבנו בו כל גלוי דפוסקים לאשום ואמוונב
ובפלו דלב בעל פה חלע באמת לינו תונבע אימור מ׳ י״ב כי עם דאיף לתועבון לבקן מתלוקן

בשמועה בספק ר' אמי ור' אסי לעניין דקאמר ליה לבר דליה ור"ק מעביר לחומץ במצא אבל שומע לנו
על עניין הראשונים וכתב עליו הרב בנט"ו ז"ל הרבה משמע דהיינו ללשון הראשונים ואילו בא' בתולה א
אמרינן אבקן הבא בבנאיר מיומא לבן לאמוקי תרי' יומי לאחר וזמנו על שמר תוכיח עליו ופי' רש"י ז"ל ואמ"ג
דקיימא לן כר' יוסי בעינן לאמוקי כמאן מתלונקן שיצא הדבר בריבר ולא יצא עם בימול אמשבחות ישבל
ע"כ ולא קיימינן ללשון הראשונים · ובספר קרב"ל עמד על זה וישבו יע"ש · והרב בעל מ"ה חלק 2
רנט"ו דעמיק דחיב לדהו וחילק דבזמן דאיכא פלוגתא בדבר תמ"ע צריך ספק יחיד פחשש שמא יצא ש
שם ב"ד ויסבור כספק אחד ביחיד ובזה איכא לשון דקן לכך שפי איכא למקנו ולמיחש ללשון דקן שלמיחש
ללשון לקמן משמ"ב בבאי דפוק ק' לעניין שדבר זה בזה בעינן ר' אמי ור' אסי ולא נמצא בו שום—
חולק שאל כיוצא בזה שכיר אמרינן דאיכא למיחש ללשון לקמן · יע"ש באורך · ועוד הוסיף לקח
שוב וכתב ז"ל ובהוראה דללו לפי שאינם בני כוזב ואמשו אולי דבאים אמרים יוציאו שם לעז אחרים
דאמיה כמו חומרא והשמועה הוקנה ולא חששו ללשון הראשונים יע"ש ·
ובנברבן אך אנן ידעי דקמי דבריס אנו לחשוש ללשון דקן ומזור עלינו לספר ולעיין על המנהג דנ"ל כפי
קוצר שכלנו · ~ ~ ~

ראיתי אב דלחם קול זאמור דבר בשם אומר דרמב"ם ז"ל ולריוף שלוש שבב אין בספר תצוי א
אבל לא יכולתי לעיין ולקלן דק דיוב במאן ומקור של דבריס כראוי · באמנם
גם אנכי ילעגן להעקיר לאמר כינו הבר אל דני זוי ומילהיב בקיעו ואמי מ"מ בפי' עו"ו שבל מנהג שיש בו
זכר בספר או חשש לספק איסור לא זוי מנהג ובזמן וכזמן דבר גם בפי' נ"ח ופי' ק"ב באמר בפליד ר
דבהו לשעלי דלב דכולל כאוידרבג נר"ו ודבר לדעיב לאמן לא ק"ל בוונק בבא ודבי נקיטינן ולקי א
שמנהג מבטל דלבד ובלעג בב"ח ושבולי דלקנו וכל דנו אמלי דבדי לדביא דבס"מד לבחוין לדהו י
יע"ש · ואף כי דובליס עיקרים החיים לתי שאתלס בן לי באמר · שמנג אך אנו חלקי ואמר
לדנג ליכא מפיקא שבל דמוסקים אמר דבה דבדירס בעיניני דמנהגות וזו דדבר אחד לאו לברכר—
בכל עון לקיים מילי דאבות ולהוא למנהג שעם ומשך דחזן דוק דלבג עושים ובמוקס עוסם זוי כל
אלא דרוצא לעז על דקמונים כי כמו זו כחשב בעיניים לשימי לבו לדקמונה זל אלבס כבקחו על
אולס כעועיר בדבר משוע וכקעלי קני באמנאא · ודוך דיעב דלון דהכו בר ללוב מחר דבוקינו ב
בעלי

בשם הרמב"ם ז"ל ובחדושי הר"ן בפ' ע"פ ד' ק"ח ע"ב וי אומר נשתכר כל חי נר' דאף נשתכר כל חי דאיכא ד
ביין אנו נוהגים וכו' יע"ש · גם בס"ג לדבריו בפ' השוחט להתוס' שמחה לנמוך וכו' ומחק מדבר
ומחק גדולה דקאי על פי' רש"י ז"ל מכח השוגג שכתבו ועוד שנראים שמאחרים בזמנ' כמו אור יום ננך
וכו' יע"ש שלחנו עצמם בפלוגתא דמשעה בה לקיים השוגג · וכן נר' בשם שכת' ד' כ"ה כתבו
ק"אה ביין אנו נוהגין בפלוגתא שלנו ובקשו שנראים שונים לקיים השוגג יע"ש · ודעכה להניא דהנ
דגמ עצמך לדעת הרמב"ם ז"ל חד כל שהוא דזמן אשר חלה אלינו להוך עצמם בכ' דנחום חוטמם דבס-
לא דין נוהגים כך היינו לפי דברו שמונה דזה בה"ס ובכל כי דה מחינן אחרים להנהגת אחר שהבל בעולם
ומבטלין ליה אלא ולפי לדעת הרמב"ם ז"ל דהא לומר כן מלחינן להנהגים כאלו ווקיין גדולים וחסי-
דבריהם ולאוכל כתינן לדוכין לגו שלפם מאחר שלעכם להבר מלענין ויהיעם מבלשון לעשיר שבה
וכה"ט דזה דגדול כתדרך יפחן דלוי נזיר דובאו דבה בס' דבה יוסף שכתב וז"ל אין בהר דוד מי שיוכל ל
לשנות מנהג דמקומות דנהוג על פי דאמות דקדמונים לפשינות אדיו בני קהלה וקבעו מנהג על פי דבריהם יע"ש
ונראין מהרשד"ם ז"ל הבו דבה בעניני המנהגות דזה דמקפת במקומו' רא"ם דבי"א הט"ז
בח"מ סי' קל"ב וז"ל ושכך אני דאן לבניב על מ"ש דה' דש' שאין לחוש על מנהג בזה שדוא נגד
דלין כר' בענייני שלא דלך בזה שאין לבודר אחר דמנהג כי גדול כחו שכד מדרכין בשם ש' כתב
ואין לנו לשנות המנהגות ועוד דוכיח וכו' יע"ש · גם זה מ"ש במאמרו דמיוחד לוליה ב
המנהגים בלק נו"ה חקי"ב ד' וזה באור שבוע בקובץ סי' כ"ה דאחיכו מב דחיבו לעין בקיום
דבר מדריכן ודחזיקו דבה מכאו להמתפיב בתוך ד' ק"ב ובקומין דבה ר' לב"ז וז"ל אמר דב כננא
א"ר אסי יבא ינליכו ויאמר אין חולצים במנעל שומעין לו אין חולצין במנעל אין שומעים לו
שכבר נהגו העם במנעל עכ"ל משמע בהדיא דמ"ש לנהגו דכך בלא אין כח ביד אליהו לבטל א
מנהגם להנהגה מבטל דלכב · ועל פי דלבדים דאלו שוד לבנים כבודו לאמרי' בס"ג דר"ד ד' ט"ו
ע"ב א"ר נהגו העם בחולין כר' נחמיה אינגביר ר"ל לר' בכוח שוח שביעית שלשם שניר חטנו א
שמועות לשלום דעמם אינביר א"ל ר' חבא דכבן לר' דכבן אמאי אינביר וכו' ליחוש קא אומינא
לך נהגו ואת אמרת לי איסורא ולפי' רש"י ואת אמרת לי מסורת לאמור בגו בכך לקיימב אנא מוליכא
לאסור אלא נהגו כך דא"ל בחקום איסורא כי נהגו מי שבקינן ליה ופי' רש"י בפתיב ולישא ליה אנא
קא אמינא לך משמר חולין דרבנן ואת אמרת לי דאורייתא אלא וכו' עי"ש · להדבה משמוע א

איפכא דבל ודאי דאיכא איסורא אע"ג דנבלו מדרבנן ליה · ואה"נ איסורא דבי מתני' דרו' מפק לדחי
ומחק לגו לדבריהם ב"ה לחלק בין איסורא דאורייתא לאיסורא דרבנן ודאי דאיסור תבואה בגליל ב
כגון זה דמעשר לא שבקינן להו מעה"ב בחולין שבת דאורייתא בין במעשר בין בשבת שכ"ב דמי
ודבק זה דאפשר מנעל כי על כן תנרגם תנבג ואפי' אם יבא אליהו אין שומעין לו זה זה דוקא ר
דבריהם עי"ש · בפ"ס לפום ריהטא דולק לי עיין קלך בחולין דף מ"ח ורש"י ב"מ דכ"ט לדברי דבריהם א
אמרי' למעשר מדרבנן דרבנן ואמ"ר קאמר כלמוה כי נגבו מי שבקינן ליה שעל"ז אחלו ליה בחולין
שחולקו דבריהם ז"ל בין תוי' דאורייתא לתוי' דרבנן (וכמוהו לי שהוא בזו תשי' בפ"ק על דבריהם
לרבותיה דר"י דק"ל כוותיה ליכא ליה תנרגם ולא דוקא זה דאיכא ליה תנרגם על גבי ר"י אין גלבר כמוהו)
וחולם בכר שיטת פוסקים נחר דלתו חילוק דין ובכי מוכח מדבר' הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ח ממעשר ש
שנו וז"ל ודמאי אע"פ שהמנו פוסקים כולם עו' בשבת מקומות לבאן בזיל ומקומות תרו"ם יד'ל
שאין דבריהם אמורים אלא בחולין בלתוע וכיוצא בזה שאין ראוין לתאכל לזב אלם וכן כן מתקומות
תרו"ם אבל שאר דמאין יאבל שאין בשאר חולין בחילן עכ"ל · אמור מעתה דלדעת הרמב"ם ז"ל דכי בזי
דר"י דבכן מעיקר דינו קס"ד למאי דקאמר ר"י נגבו דעם דמאין כר' נחמיה דוק בספק חולין דאויי'
לתאכל לזב אלם שדם חייבים במעשר מדאורייתא ולדבי מליך אנא קא אמינא לך וכו' כיון דאיסורא
דאורייתא זוק ובכך דכי קא אמר אנא מעשר מדרבנן דרבנן ודלהן בו לומר דכי נגבו אפי' שבקינן ל
להו כיון דזוק מדרבנן · באופן דאי דמקשה אמר במקום איסורא תנרגם מי שבקינן זוק מעמוד
דרוב קס"ד דבמעשר דאורייתא קמייר בפ"ס בתי' דרבנן כ"ש שוה דתנרגם חילכא וליכא מאן דפליג
עליה דרב ואל יעלה על לב דוחק לדחוק תם' דרמב"ם ז"ל שמועתיה דס"ל דכל שאר חולין חייבין ב
במעשר תרו"ם חוץ מלבן דליה ויבדר שדם מדאורייתא שדי שלבי הרמב"ם ז"ל בזה תולו דביינו בא קילון
גנאי אנא קא אמינא מעשר מדרבנן דרבנן ובכוונה דין דמקשה לכאורה מ"ל דכי נגבו במקום איסורא
תנרגם לא שבקינן ולא עלה על לבו לחלק בין איסורא דרבנן לאיסורא דאורייתא ובא דבכן ודוחה לו
דכי אמרי' במקום איסורא תנרגם מי שבקינן היינו בדאורייתא לכדרבנן ולאי שבקינן · וז"ל הרמב"ם ז"ל
ובשמחה בגמ' אמינא לך אנא מעשר מדרבנן דרבנן זוק דלין לכל חולין בחילן שדם מדרבנן אלא דכי ק
קאמר ליה כיון שמעשר בחילן מדרבנן אם נגבו שלא כדין לא תיחו ביה ודעתם שנגבו בחולין אחר
לקיים ולא נגבו בשאר חולות מעשר מפני שהוא בשולם וכו' תו"ת לא דיה אלא תנרגם ודיבא לנבוה ב
נבוה דיבא ולא נבוה לא נבוה וכו' עי"ש · אפיקנא לדבר' ר"ב מ"ט ורב"ב ב"ש נבונים בטעמם ואין

ברס מקיף תרגמי' כלל · איך מיירי בלוך זו ולך גם הגאון הרשב"א ז"ל בתשובה סי' תש"ב על
מה שנהגו לקדש בב"ה קודם לבני אדמתי מוצ"ש ולא אבלי כמו מוחין צריך בכבר לבעלה דהא אין קדוש
אלא במקום סעודה בשבת · דבזה אמר בכלל דבהו דכולהו מתוקני פורים למתוקל מביאו לבו ו
ובוונים שבלי עובדין ולהן מילתא מיסתברא מכתב מה וזוהו כתב גאון עולם בבהבייו אין קדוש
אלא במקום סעודה ולכך מותן לתשובה בזו ומה' בבי כנסת רואה מתמן של המעות לדבר וכו' ·
ונהה לבר לישראל אם אינם בבאים וכו' ופיים וזהו שנהגו בבה"ש לעשות כמה דקדשת בבי כנישתא
ואוצ"ג דהא נתי לא נמצא לי מתיר תמוש להשבחין בב תיבה וכו' ודלבהם עריקים אלא להנהגן של
ישראל כולה דיק שכ"ל · ובב"ב בסי' כמ"ש שנשאל על המנהג לומר פיוטים בין גלגול היוצר וכו' דשיב
שאף כי לעשן נומר לעשן דרשבים שאין להוי לאומה מ"מ נבה לישראל לנהוג כמו שנהגו וכמו שאמה
במגלה וביהושלמי בה ולמוד מתוך שביבור נוהג ע"ש · גם דבב מוה"ק בקמו' כ"ה לקח אבן
לעוסוק דמנהג מוכה' מגליקו בנזל ואמר מה להו דיק בר כן לעשן של גוזדס בטור סי' ע' שרבים
היו מוכה' דגום' ז"ל דראוי לחמם ולמצא דבר לקיים המנהג · וכן עביד ליה אמרקה מוכה' דגום' ז"ל
דבי אין נוטחין במצות · ע"ש · ודלב כחדרי לציג דלוי בתשובה י' נשאל על המנהג שנהגו ב
בשאלובא להלין דבין דיבמה וכתב על זה דשואל שבה' רז"ל אמרו דבעינן מקום מגולם ודלבניב ועלבר
המנהג דשעה ודלב ז"ל שב בתשובה ובכלל דבהו בבא וז"ל ובאמת דך מובבן שאמה שמנהג דבוא
קדוש מכתב זמן שבין לב דבו ובאמר עולם בודאי שעכ"ל דין נוקבש ודין לדעקת בבל עוז לאמן
עמם לקיים המנהג וכמ"ש מגדיקו ז"ל וכן גם מה"ס מבאלובא ז"ל נוהג ליישב מנהג בבי קהלי אב
שנוהגים לקדש דבלוב ביו"ב ג' במוקים בלבד בל' דקדש ובשאר בל' לעז שנר בגליון נגר דבמו' ויש
כי דיב מנהג קלוט בזמן דיוק עם כתב גאונים לזה עוה ויישב המנהג עכ"ל ועיין עוד בקמו' מ"ב
שהביא דמי בתשובה להה"ס בשאלובא יוקר באזיבות · גם בסי' ל"ה בסוף בתשובה דבים מ"מ דהשב"ן
ז"ל בב' מקום שנהגו בבי דא דבני חיומי לתפלמי חלב מאהזא שכבר שמנהג בשעות ביב וכו' שאמר
קבלו להחמיר לא דוב אמר הב יוסף ניכול קר באפייהו וכו' ע"ש · וזה דרבו של דשב"ן ז"ל כל ד
דימים שבמקום אחר בבב וז"ל ואני לבוך הקשנו אל המנהג ודמשמע מן המנהג ימכח על דעמוד ·
ודבהו אלו דביאם דלב מה"ס אלגאזי ז"ל בסי' י"ה · גם דלב צבק ולוס בקמו' ל"ז דבב וז"ל ד
לגדול כח המנהג בזה ולמוד מכתב שובה להייב בגמ' ולא מחי' במנהגא אמי' מי שיש המנהג נגד ה'.

הלכה כהרב ומסוגיה ואפי' באיסורא כנלע"ד עכ"ל .

הבט ימין וראה כמה מגדולת קמא קמן בסדר רע"ג להחזיק יל' המנהג וללמד זכות אף במה־
שמנהג ווקין מבטל הלכה להכנין אשר לא יבוא איש מאחוזתו . ואין חולק עליו אשר
מצאו יש לעשות בכחם עשו כן הלכות משום דלא לעבבי אינון אכבן לעלמא מפלגי המנהגות
כה שלא להוציא לעז עליהם ח"ו .

ומאחר שרבותינו לפסקו דרכים זה ליך . שכן חזר לעקור דפוסקים דלקו בוקינו . קמיבנו
על דאמנעים באלה שאחד כ"בס שעולים בלעקעניים בין באותה שער לאחד מחתכו על
דרבה ז"ל להי מפסקינים שנו בו לאו כשר דס דמולים לקחן בתי' יא לבמנהג שווקין על' חכם־
חיבת משום אל כבוח . אך בתאמר דגבו לשיטתייהו אזלי המנהגות דנ"ר אינו מנהג ווקין ועל
כיוצא בזה דביקו דהי' דרבה ז"ל דא כתי' ליקח ועליון דקושיא בתקונים שומרת לדוב ז"ל בכל גוונא א
אי"ה ולא חילק בין מנהג ווקין לשאינו של ווקין .

יא' **ולרווחא** דמלתא דבר שהוא דוק משום דבור בשתלה נאמר בו ואשי בקים מתג שלון נוק
וזה דתילנו לדבר

אם אתלנו נבא דשי"ר כתשורר לבחויק בם ולגבך בזכות דיחידים דבט"ל לא יועננו אגר נכנה לבר־
לעזוב שום מכח מנהג באו עליו תי נכן בשלב ויתקן שיחיד לו כח מנהג נגד רבים בלש
בתילי דעתיק בדבר שהוא דכך למנהג הלכה ולא כדעי מאימות שבנהון כזה גם לאם ביד מנהג דבים־
רבים אנו לעלמ אחרו ולבעלו כאשר דעלו אחרים לדקדוק דפוסקים חלשיר גם ישנים ומלכם־
בקשם דוק דאמ"ע כלל גו' הי' ר' ודל כל דמנהגים שאתלו חבטיר שיש לילך אחר דמנהג שהוא זה דוק מ
מנהג שנהגו לעשות מ"ב ודהקב וכול אבל אם נהגו בתקיוות מנהג שיש בו עביד יש לעשות דמנהג
אפילו דבריגו גדולים אף במנהג דזה וכול ולא תבעיא מנהג של עבי"ד יש לעשות אלא אפילו מנהג־
שנשו לשי"א ודהקב ויכול לבא מתוכו דקלקול יש לשנותו עכ"ל . וכן כתב בעל דליכות עולם בסוף ם
פ' כלל דמנהג שאתלה מבטל הלכה דווקא מנהג ווקין אבל מנהג שאין לו ראיה ולא טעם מנהג גו
טעות דוק ואינו כקועה בשיקול הדעת .
גם מוהר"ק שורש מ' כתב בשם דתלבי היש כלך דפוסקים שכתב בשם דחור דלא שאר שאתלה בי דעלתי

מנהג מבטל הלכה בענין שאין מנהג קבוע על פי חכמי התורה כדאמרינן במס' סופרים אין הלכה נ
נקבעת עד שיהיה מנהג וזה שאמרו מנהג מבטל הלכה פי' מנהג ווותיקין אבל מנהג שאין לו ראיה מן
התורה אינו אלא כטועה בשיקול הדעת וכמו המנהגים הגרועים דלא אזלינן בתרייהו עכ"ל.
גם הרב בעל פרי חדש בא"ח לפי מנהגו איסור משום יוד הביא בשיעור המתנה משום שכל המנהגים
שיש בהם איזה צד איסור אפילו איסור מדרבנן אהני לבטלו ועשה מעשה וכתב לדבריו מעשה בקהלה
של הריב"ש ז"ל שהוכיח בתשובותיו שכל מנהג שיש בו קצת פקפוק על פי הדין אהני לבטלו.
כיוצא בדבר השיב הרב בעל מים רבים בתשובה כ"ד וז"ל ואם דבורינו זה אמרו מנהג מבטל הלכה לא
אמרו אלא להוסיף בחומרא ווותיקין שנוהגין על פי חכמים ויש לו ראיה מן התורה אבל כשיש מנהג שאין
לו עיקר ולא נוהגין על פי חכמים פשיטא שאינו מבטל הלכה כדמפ' הר"ן בריש פרק ב' דתענית
דריש ומנהגים גרועים לא אזלינן בתרייהו ואמרינן גבי תענית יש כח ביד המנהג לבטל הלכה אף כי יהיה
מלבנים וחמורים משום דהכל ב"ד דהכל כמו שהוכיח בשיעור הרב בעל קרבן עשירית בתשובה ק"ך וכו'
יע"ש וכן כתב מבאר היטב הפוסקים.
ואחר שהודיע אלקים אותנו את כל זאת עלה בידינו מכלל דבריהם שלא כל דבר לילך אחר המנהג יתגלה ו
ואלו הם המנהגים לבטל שאולה דבורך אחר כי המנהג נכון עליהם ואילו בא' שיבטל יהיה בב' לבקיאו
ואלו הם. האחד שיהיה לתכלית תלמוד תורה ולתשועת חיים ותוקף. השני שלא יצא ממנו שום מכשול או
קצת פקפוק על פי הדין. השלישי שיהיה לו ראיה מן התורה או איזה טעם נכון. הרביעי אמ"כ א
שבהם נותן טעם כשבח זכר שום המנהג לילך להודיע ולהודיע על מה אלהינו הנוהגו עכ"ז עליו צריכים אנו
לחכמי שנוהגין על פי חכם או שום אחר ביד בימים ההם שלא תאמר יכולים אנו לומר אל תצום כי
זקנים אמרו כי מנהגים ונימוקים שום שלא זה כמו שמה אבל בלאו הכי זולת כחו והמנהג כמנהג
יבוא בין עמוני. אע"כ במנהג דנ"ל עין ראה ואזן שומעת כי חמ"ר יבואינו מ"מ ואין לו על מה לסמוך
ואדרבה כולנו לנהוגות איסורו ביה. שלך לתלמוד תורה מקבלי איסורא. אין לו שום ראיה מן התורה
ואדרבה חורה עזבו מקור מים חיים נגון השעתים הכתובים בתורה וכם הטר השי"ת טוב בעיני.
לא נתקנה על פי חכם שרו אדרבה לעולם מיחו בידם ולא שמעו לקול מורה וא"כ אם מכח מנהג באו
עלינו מעוננים יהיו כחוץ לפני רוח ומלאך ה' דוחה.

יא גם אלה החכמים הגדולים איש בשם מעוז תחמוד הגבה כי הנה לא נמצא יבקש לעשות פלוני למנהג
זה מנהג יחיד אי אפשר נראה דעתם דהלוא ההולך למנהג דאין דצבור כגדולים אחר דחזן ו
ואומרו להם לחלק יצאו לבא לאחד שהלך גם המנהג דיינו במנהג שבקהל מצערים עם דש״ץ ויחלוק ·
דין גמור דאין עמיד תקף מנהג הבים בזה בכאן שבהן מנגנים קולו בזמר ואין דצבור כמעכבים אחר
שנוהגין כאן פלוני לעקירו לאיסור שמנהג יחיד יעקר ולהוליך ניגון למנגנא כי באי שקלינן עלמא ותחינן
בקהלות · דלא לעשות לבטל נכל והולכין לבטלם דיא דהמעכב דנמצא לאו על דקהל הזיים אלא על ה
החזן ובכל כי בא מלפנן מנהג דש״ץ מנהג הבית תקף · ובכר תלמידי בזמן גדולי תלמידי רמאלה באמונה
וביני בני דקהל תפיימים ק״ם גלות להיות תשמע בדליא שאין דצבור מעכבים עלמא אחר החזן ואעפ״כ
לא עלה עולה דלבנים כ״ו לחלק ולומר דאינו מנהג אלדבא בתר גזולי אזלינן לבין אותן ולמעלה כמשפט ·
בכלא דלא דכולי כמדרכא כ״ו אשר בדעת אלין יכביר ללמד עליו זכות וכבלין אקיים קול קול לגדול
עוד מה עבורים בעיר גדולה לאלופים שאלותי · וע״מ שרחמנים יאמרו לשמעכם לשיר בקול נעים
בגלגל תקיעות תרבשלב ואולך חוב אוהיב קהל עם לה דש״ץ גם דאמלים ואמלים דקהל המקהלם —
ושלום · ק״ו למ״ד שאמר כוונתו ליבן על הקטנים ז״ל בבן גדולים מחוכים לעד לעולם על לשון מדרש
אלעזר ז״ל ומיעוט תרמומי באמרי יחלגו דליבור בס׳ ב׳ · וכי פיתח דלא חכמים דהו למלאות ולגמור
לו יענו לאמר אם לו יד כלגלינו שמנהג דש״ץ כמנהג הבים מעכבין ליה · דאם אילו כשכל דש״ץ עלה עשה
יחשבו משה״כ נאן עלבגנו עלף כל גדעות עירות בו כי כאן דין מקבל תורה שבאיתן מעולם לרבה ·
אמנם אף אני מסכם תן דאולינין ולכוח כמענים דליבו למנהג זה מספר שנו הבים ושמאי גזמה
בגוש ושומכם מאת כל החזנים ביה ואם ביתינו כתוכן בעתי בעתים קבל ש״ץ שזמן חזנו לאומרו
לאומי נכבדיו כ״ד חזוק לעבור על בל נקנה לזה זה הילוש בזמן ומחלוקתם לא ילמדו ·
מנוחה ביותן בגדולים שהמנכם לאלו לעקר ולומר לאמר מה דין מנהג הבים בולע כחו וחלק עליו
חובת ביעור · ובע גם בזה אין לאומה כן להם שרביאו בגלות מלכות מסבלות עונות
מטלטלות זו חביו לרוצים מאצבע מעוקל · אני אומר להם ישנו לבא מאמר גוביה בתיסור יגב בה
דבן עין בעין יראה כי שבו בלאכר אלבע מלחות נבונים שכמעט עליו · והכתוב קמעור דבאלב מה
אלדבא כולגו לאינגדבא אוקמנו ביה · אך עלין בינו מגולגו לשון דרמב״ם ז״ל אשר זכרונו בא ל
לבבנו · כי אף עפ״י שאינו מועלה ומוליך לענין לומר לבא לא נחזה עלמא כוורכ כאמר דלב גזג

דרב דמוקלו כתשובה נ״ו מ״ת לבלבולו בעלמא לקני בלא מגע ומשבחים להמתיר בבלא רחיל ו
והזובן מוכיח עליו שעיקר האיסור מדרבנן דאסו׳ בכ׳ מ״ע בני חוזקי ברוב דבור מתלוי הלכה כאלהים ו
וכו׳ ומהילא שמעינן דהנגע בני חוזקי בנגע עכ״ו ודינין שכן כתב בפתילה דבהו ואפילו בנגיעו
בכלים מן הנגע ולמ׳ הנגע של עכו״ם וכו׳ והאמת בכ׳ מ״ע וכו׳ וא״כ איסור דמוכח בגוף אלא
שרקמו מדרבנן לבד חומר מקור אבל לגס וכו׳ בתקומר שומרו דעתי אין לחלק בין הנגע חשוב
להנגע שאינו חשוב לבד כל חזינן דכל בבני חוזקי לבני הנגע חשוב וא״כ כל מגעו דב המקל
מדבר לדבר בהוכחה׳ · ומשמע דס״ל לרב המקל לבד בהיתר חי׳ דוקא בהנגע חשוב כיון דעליה
קאי ומגעו מגעי בהיתר · ולכאורה ק״ק מפשר לומר לדעת הרא״ש דס״ל כפי׳ רשב״א לרב אשי ד
לאוקי מתניתין באין לדעת לחזור · בכוונה׳ אמ׳ לדעת לחזור · ולאבי׳ לאוקי גמ׳ מבבל לאו׳ ב
בכוונה׳ אמ׳ אמ׳ לגבל · ואין חילוק בין הנגע חשוב להנגע שאינו חשוב · אולם דם׳ רשב״א
נמי בדרבה אבל כלאו להכי יענו שלפני בליף לגמרי דלא מקי׳ מהנגיד בי׳ חילוקא לדעת לחזור
ואין לדעת לחזור וכו׳ ולהקשות לקמן לרבה בר בר חנה דוב ליה לאוקמי׳ נמי בכה מדין בהיתר ו
ובהולכין יש בלשונו של הרא״ש ז״ל בפסקיו בעיניו ... ולבבו יבין שלגמ מתוך שרקעינו ובקצה עם
בגליון וגם לאחר דכה בכוונה׳ להוכח וכו׳ קושיית אמאי ובחנן כן נוכין עליו וכו׳ דוב ליה לאוקמי׳
מתניתין אבד בהיתר כדלקמן לקמן וכו׳ דילכך צריך לומר שיש חילוק בהנגעים למתניתין חי׳ בהנגע
חשוב מגעו עכ״ו כ״ה וכ״ה נרא עתרם אבל הנגע בני בהליך וכו׳ ע״ש · ד״ה לך בביאור דברי הרא״ש ז״ל
ותיר ואקיל בלשון לשוני בעלי דרנם׳ ובקומלא מרובה על בעיקר שלהוי׳ ד״ש אבל מ׳ רשב״א ז״ל וא״כ
איסור שונים דהוי לא לדעת לאמי׳ איליין ואמי׳ ואלאיר דם לבני חוזקי שבכל האיסור מהנגע לבוניה
להנגע שיכול לבא מחנו קלקול מבטלינן ליה אף דהנגע עכ״ו ודינין ולהשמיט מדרבנן להנגע מ׳
מאחר דאינו מוליד ואקיל לדבר לא אי׳ אלא בהנגע שנגעו בני בהליך משמע וא״כ נמצאו דבריו
מוכחים ומותרים ומוכיחים אלו לאלו · ואחר ועוד חשוב מקבלא דבלא ובלא על עיקר האיסור של הרא״ש
ז״ל מדבר שמשעין לאחד בשיטת דפטר כלכה חזי בר ליואי כולה במתניתין לרב אשי שמיר מתני׳ ל
לחילוק איכא ולע״ד נראה לדעת לרב אשי ד״ה דבל להזינן למקור דנגע איסורא בדיעבד חזינן אי
איכא טעמא להנגע חשוב בלא אי מ״ב לא מבטלינן ליה ואדרבה חייבים אנו בקיומו · ואי כר

דייקינן בי"ד שכיב לא מייתינן ליה אנוס פטור ומשום הכי לא אמרו דקולא מחמירינן ליה בה ואי אמרו כן
דקולא מחמירינן מבטלינן ליה ועוקרין ליה · ודבר במקומו לא יצאינן אי מנהג הוא ה"ז דומה לבר
מיום ובלי אין לבר שעור למבוה כר"ן אמ"ע סבר לב אמי דבל ליל עיקר וימות מנהג זה על כל א
אלינו דוועמו עליכן אנו למודי אי רובא אבל לבן אין מורה דאי רובא לבן אבל מפקתא ליכא שעתא
דגלה ומייג ועה נמין דעת ר"ן למבר דכי מקמת האילנא שליב ליה לא פטור ומוריב עבל עובדא
כי על כן מחינן אנלולוב למנהגא ומפקינן ליה מיהיבו מין לבליך מינהב השוקא האבן לאבהותי ו
ובולי · ואי הובא חולה אבל נחזינו לחוש שעתא יהב למנהגם ומדיר מחלינן דאי לעבור לבר ב
גלה ומייג דוא לעבור כי ב' יבי' ללא בעפרכה כולה חלב מיניבו ובגם לבליך מיבב בי בתיחוס דאבן ל
לאבהותי מבלימור על בחיוב כי לאו כ"ע יודעי ע"ב לא חייזינן לבא מילתא מאחר דעיקר מילתא
למנהגא לבר גלה ומייג נבקן ואף כי יבא מחמנו קלקול מ"מ דאי מקנינא בקום ביק למנהג מבואל
דלבב מאחר דלא בוי מנהב במקומו · ולבי אוחזו לי לזו דין בעבמב לעב"ר רמב"ן ז"ל ב
בסיומא דמקומו כבי דתובן משאח דבלין דלא בס כנובים על ספר דלב מנ"ר לבי כבלני כמו' לא
סבן יסבן לבע דליבא המוזים לבך אנב בסי' יור

אחרי זאת כותב בייכו דאת מישכבום כבנו בקול גדול על אלבע דבי מחוליס דבלים כשתלב
שגלה ומייג דיינו שמעם דגון והלא מילתא כיכבו למאחר שבשעם ומבלה בעלמא קמו ב
גלה ומייג מיבעייא · א"כ אימור דל מיניבו חלא דאקיים מבן ברא סלקינן לעלמא דלב מיניבי
סוד מתעלה דמנהב ולא אלבעב כאומר דבלו

תבנא ליבנא לגוזין לנבח משעטו דוא חוצר דבלי לאחר למנהגא לק כבא דבלא בי"ב אלו דבלים
דאמוליס בלועב בעלמי כח דמנהג ובלחם אחיר בעיר"ס אכחבן גן דגע דיו שיום בו בנוק
שעם ולשחיר מבל' מנהג ווכיגין · ודבאמן אן דשלשיך במני"ס דבאים מקום שאחה לבאלך
בא"ל · האמן לבין דנב מנהב דז"ל שמר שעשו בו כי דלאמונים שקבוחו נשו לבליס
למולס ולע"ע נקבוונו לגבלול בין קלע לקלע בבלב שמבגע בחוגן דלוב מר דיור מיוחים כלחיב גבי
· ובאמר בבב דלב דתוב כמדרבב נר"ו ליסד אורע על מכווגב ושעמא שנים דאין סבב שבגלמונס
שבבייבו לעיר בקול נעים בק"ש ביאים שגומקבו לשעליותן בגעורו כולן לבבוד ה' ולבבוד דיום ·

ואמנו

ואמנם לדעי לא אמרלין ונראה את דבאי מנהג שלפנינו בבוקלו עם לשבח מנהג וורמיזא ·

וכי נאמר בלבבך דביום דבית השבת שאל שאלו בבבל וכן יקחו לאחר תולך לב כי חשבת לך לב גבר כנען התמיעא · וגם כשתשמע את קול שופר בלאשי דבקיאים אשר בטוב יזכר שמם אז כחלך לדיות

מולד ושוזר גם אזנך כך בילנו שבחים ושולות שיבא כוננו לשמע דבולים · ויל קר בי הב לשון של

דגולים לגבאון הבינו דבי זל בבואו לאחר זכורת דבורגים לוקר בבני מק ביום שק דבוא אחר לכוון ש

שבנושים כך לעם חבוב דבוק גם תקבושם אעפ לחכמים אמה דהקור ביע תמוס שבוחין לתחוק ב

בילם · כיוצא בדבר דביב שאלו של דמנהג לשים שמע של מק על ראש בני אדם ולשים מק של גבי

אדם כלום באחור שבכל כיוצא באלו אמרין לשון דבורים לולי כונתם לשם ומאחר שכך יצא · ב

בעינים יעמו ואין בכך כלום · ולבאו אלה דבר כל שנשקתם בדבר קדוש דלב תבליקן זל שרע ה

לקיים ולאמר מנהג לבך גלות שנהגו בשבת באמצע לדיות מקחיל דבוק שולה בתקום כבן אמלי ש

שישהל דוק · כי נשא קו בשבתו אם מנהג לחיות ביג לכה לשבילו בשבות שעוי לכבוד דבוק ח

חיבר דקלוש מכשלקו מנהג לילך ביג מקך אימור לא כע · ולא תיבעיין מנהג הביס אלא אלי ת

מנהג יחיד דוא לכבוד שמים אין לנו לשום לבטלו אף כי נאהב גלוי כאשר הלינו מעולם יוצא ת

מלי כבן גלול דרב שבש תומר וזאת אמר לבר · ושמע רב בעק א תולה בוקבג שבשביג ק

קולם בשק ביג שומע כנוונק בילו לשוז תקולו דקליקג ונבג כן שנים דלבג לעם א נכנם עם

רב אחד ותנשו חוב שבאו דלבים בעינו לך בזין ובשקיבו בחלום ויאמר לו איש א שביג ת

מכבר לדבג וביג תשמח גו תנשקו תלמבתו תיר באחר דשבים דלב לבקחו על שק לשאול תשנו

מחילה ולבקש שמנו שיחזור לבעשוקו דרי שבכל דולך אחר דבוונש עכל ·

הך יוצא ולן בא מאלו דבים דנאמלים בלשון דקדש שאמי במנהגים שנשנו תולקיהם לגשוק ו

ושמשונים אלו כתוגין תורות לדיות נגד מה שמולקלין וכנה כל דיכא לתוכין לשקל לכבוד

שמים בקבונו אבניא לבו שעמייבו ודלי בן בחוקקו · כע ולן בנר שבוא מנהג חשוב ולילך ביג ל

לכה לאימוק שכיון לחוכחא תילכה לשעיקק כונת דמנהגים דיקנ לקדוש דמבורך ולדבדיל בין

יום ליום ובין קדש לקדש כאשר אמרו לשימת ולשיעת לאמנייג חשיבותיג · ואף כי

כנס דלבים ואיבם בליכים חזוק יותר לגלוי תלכה בעלמא לא אחשוך פי תלדבור תב שמאמבו

מא׳ קדוש המדבר אשר כשמו מתגורר פה עמנו ד״ז בחכם השלם כמה״ר אברהם הלוי נר״ו לדבר פלוניק ה
הבה הסכמתם ובוא עד רבה ויהי שבקש אדם להוסיף עוד תוספות בדבר הזה קדם לקדש קה״ע בלילי יו״ט א׳
של פסח בניגון שיר השירים ובליל ט׳ באב בניגון איכה ושהסכמה זו בהסכמה עם בעלי בתים גאוני עולם לדר
אחר דור מבלי שישנה כוונה בה ותשובה · ואין מבקש שיאמר עשו לנו זכר לדבר בלחץ המעינו
של יום להוסיף הנוסח שלנו ·

מאחר שלוכה בידינו שניגון קה״ע הנהוג בקהלה מחכמנו הוא קול שחבבו בעשרים ואין בו חטוס
תפילה אלרבה יש ויש חטוס תעלין בקהש · אנחנו לכוון לבלתי שנם זה לטוב יביב לו
לא יפה שלמדנו הנהגה הניגון · כמו חוי חוי לקח תקעיב לן סבא הוא הבה הדרשן הנהג באותו כל
כך ובאותו תקוס וז״ל ואין לך הנהגה הניגון יותר חוזר שהנהגה מקום קדושה בעלי גאוני עולם וכול
· ואחלי רחוק גם ה״ב קבל לוך וקעבה · הנך ואהב בעיניך לדין להנהגה הבאתן דלין לגיוק ב
בזלין לכא זכות בשנהגה בעלי גדולים וא״כ לוך תיוב ואוקי באתרין הנהגה ד״ר שמדבר שהנהגה ב
בעלי וניגון גם ברוקין עצמם בניגונו כאשר בדבר הזה באהבנו במ״ב

יב **איברא** שה״ז חל עלינו חובת ביאור ללבן ולבקח מה זה דבר תוקי איסור והנהלה ויוצאת מזה
הנהגה כלי שיגיע זה איה שלבנוקינו חשוב ומקובל לפני כל יודעי לבנון ·

ונען ונאמר כי יש לנו ילים מוכיחות והלים לדבר שבקיום ובעמלות זה הנהגה יגיו בובלים הלב א
מאלות ב׳ מחלות מדולות מצור בבאר בעבור מכתר טעמים כי לא ה׳ שעוזבו אלוק במוהר
מקור מים חיים הלנו לחטב מפיני ובחליפו בניגון בקדוש טוב בלע בניגון הלוים בלוי המדבר אלא
שבין אחים יפילו בקולות ובפוקי שעמים השוהים בלהט של עולם · זואה זו שבמו״עים לאחי
עם קדש ובחר בין בבלל מחכמי אמ בדבים ח״ו ודיבבו זאת לבם לבוכה ולהכשול עון יען בין לבם
לשוה ולא יכלו חלוא חשק לבנבר על יבלם ולעמוד על מעמדם משמעה בקדש בלבי שיבואו ל
לה׳ בלבבו ועיחה בעלה בבבל שיש בו חשק ·

יב **הנם** בלום האיכן אחר האי חכמת שבוק עומד באויר ובחירה בנקבו כי בלהשו כבעו אוחזים מ

השמע שווקים בזירש אחד בחילופה לשבילה לחיבלי· אותיות תולדר שבענין בלו בוח קלח ללח
כמין שעמי· לגבי תולעת יחד בקול דחרש וכגוב יושר לבי החטא בגופה בשחלב שתלקים
בו בלימוד· שעמים ובכל דני תולי לקנו לבנן לרלכב ולחשער· ואע״ג דבלימוד בעלתא אני
כאשר בנבנו בתלבוד וכאשר בסכיתו ובקוה לנו ב״ר על תעלב לבנן פקידי מלעת מ״ת דבני יוסף
לכל לייקין ביד בולפה כחצה עלה זו זוך זו ישלו מיתן גם לשעמים בניגונים כאשר לשמוע
אין בשותע ישתע·

ועל תחי להבן עליב באמת שבוא קול בעולם בתוחו בולס בניקין במסך בעיחב בעלב·
וגם שכבר אחל כענין ובעיב כבלבב ובב כתוררבב נר״ו וביב בקבותיות ללח כברלה ו
ולעיתים כאשר יהב בואר עס· עב״ז גם אני בלעת בעקבותיו לחק נר״ו ואשיה על בשתועב ד
לבלק אחד לי חובה מ׳ בלה ותיעניב בלקיין לבי תהא מלבן לבוני להי קח בוח בלה על דחזנים
בתלבין בלווים השעם להן גלות שלים תעתי באות תלמידים בתקום שאין להוי לגבקיך ב
דיינו בנלון שבמור בתיבב יתור בתמובה לגבוה יקבה תגבב לבתיך תיבב קלקול תיבב לייקח·
בלס בב״ל שבקין יוכיח שאף כשבחין קורין ק״ש בלחש (וכ״ש כשקורין בניגון בטעמים) ע״י א
ותנעתו ביה לקלק בקלחתו ולקותה תלב בחלב ביעב בלך מתלך בו· ובתון בעם שוע ב
בתלוכה לא יתחר לגעליתו עם בע״ן אלא עד תגבב ימן לבו בח עד קבו ובן שוזר לו לתי שלא
נגעב יהבן אלקים בלבו לשוח בעיחב בקולב· ובוון שכן בוח בולי בתי ותוני חד בועיל כי כלגע
בו לקלקל עת״ו לכן בוקיל ותלוכו כתלוה כי עליין סיבב בקלקול בתקותב שותלך· ק״ו בבו על ק״ו
לבובה שאי לשיבובה קה חזיבה בבת עבשתותו בנגון אוני שותעים בקשבב לקול בשיר ו
ואייך להבב לבו ישיתו אלו לבם כי ישלב עליבם שיחו ושי״ב אבן לאיתנושי תלבשמיך בתולי ד
לעלות כאשר כל זב אוזן שתעב ובתשלבו ושין לאבב ובמשלבו לין בוח בדר בשיר שתלוני· יש״ח
בחבם בעלם כתוררר תישלוב בזירשי נר״ו· אשע״ב שינו לקווי ישראל בשיבב בלבבס בגלוים
בשובים על בתשעב בתבח שחלוני· בבובב תלייבר כי קלקל בבנו ובתשנו שישאלו אבלבו ע
על זה לבם כי בוח שר תחונים יצ״ח אחוב יגיר עלך לבל״ם ישל בולין·

יב **אף** זו מן הנכחות שהיה מספיק להוכיח בתיעור אשר לא ידע עשו בעשות אלו ביחידים
ולהזין במתרגם בהקדש הנה לדר' כלים תמיד חולקו עולה בצבור ועיקר ועוכם שבזמן
אסור אף לחי שאינו יכול לכוין בלחש כלהשיב כלשוק אלף חי שמנו רובא במ"מ סי' ק"ה בשם
איסור הדבבר קולו בתפלתו שבקולו דיכה לחי שאינו יכול לכוין בלחש ואחרים עלה ורבני שילי
בינו לבין עצמו אבל בצבור אסור להגביה להשמיע צבולם עכ"ל ·
ומעשים ומתוקם שמס כי מוב לו לאחר שיכול בחסקן בוודאי ולא בקבו"ק אנשים כל דבל כא'
עדין הבי תפקיד לתפלתם ולא עוד אלא שאינו מן הקוי שבקא תפלתו כאמתמקב חלק או בקי ·
ואחר הסבר דין מוסתכר אליבא דכולי עלמא בלא שום חולק ·

יג **הבא** נראי קולו כנגד בלחש כנגד כי עשו להם להוליד מעשה לספור מה שמש"ץ חוזר תפלה ד'
להציגו ביחיד שאמר' יבור שצריך לו להשמיע קולו כשמתפלל לעצמו אסור בצבור מפני ה
הטועה · ולהלכה להר' בינה למה שכתב ש"ץ אבל יחיד דיאמין כי ימצא שכך דין להרבב על קולו
לכך אף על זה בזה ולאסור איסור גם על הש"ץ שלא יגביה קולו בכל התפלה כולה אלא יתפלל
בקול לחש כי דיבי' לא ליעוד צבוא יהיה להוד אחיד גם ולכי שלנו להוכבא דין · באו ולקו
אם נמתין אבן הגאונים המ"ע בדליין דר"ב מובן להר סי' ק"ה באלו דבלים אשר לבר משמע דין ה
הגאון בעל המחבר ז"ל דלא דנוב דאמ"ע שהוכח דרצונו גם ליחיד להגביה קולו בתפלתו בר"ב וי"ב
מה"ט הואמו לא נתן לו להשמיע קולו יוכה מלקי · ובוא ול צבואו לכך טעם להר' הגאון דמקיף
מעלו עדום כה' שלא יבלבל את אחר חבירו ודוגמא מן הכלל אבל הש"ץ באומרו לאחר שמגביה קולו
יוכה מלקי שגביר עביר דוחיל ועיקר תפלת הש"ץ נתקנה להוציא בקול רם · ובלבד שיכוין לבו לל
לשמים עיי"ש ובלבה דר"ב ה"מ סק"ג ·

יד **מוצא** בלבד דעולה גם בסי' ק"ה בענין קיאה דקום שבקנא וז"ל · וכן שלא יקראו שנים
לכך במגילה קריאה שנים יצא מה שאין כן בקום אלא א' וא"מ כל שרואים שעולים
צבור קולא שחייב העולה לקרות עמו כה' שלא יגביה בלבנו בלבד לבעולה כמו מבואר בתוספות
דלא

ולא כמבואר מודרים בשם הזוכר בדיבור יוסף בפי' רנ"ט עם כל זה נעשו כולם מגולגל אחד ודבר אותה

עליך שיקרא השנים בנחת ובהתלהבות מאוד בנגון לורקא בעניין אם יכול להשמיע לאזניו אם לא ·

ואם כן המנגנים ימצאו מעגל המנגנה בני האומנות שבזמנו דרך ב'' בפי' רנ"ט שבשעולה ק

קולו בקול רם והמשקל אותו כל הניגון והנגון ואח"כ אותו הקול שמהתנגנה הזה נאמר שהיו הב' ק

קולים בקול רם ואח"כ הי' שהתנגנה עוקר הלב · כדי דרך רנ"ט השיב אותו בתשובה בנחת וז"ל ·

ואע"פ שהנגונים מנגנה זה המשקל אותו הניגון בקול רם נאמר ולא לאוי לאותי לאמותן לא יקראו ע

שנים בקול רם להם שנים מוציאין הניגון מתוכם בבת אחת אבל זה כשהמשקל אותו הניגון ה

השעולה עוקר וכשהעולה חוזר ואותו חוזר המשקל עוקר ולעולם אין עד חלק קול א' לבד עכ"ל י

יע"ש ·

הנה כי כן לאו קו' זאת בנ"ד אם בהנגנה והאומנות שגם שני קולים השקים כאחד לא דמיה להוציא ש

שנים הניגון בבת אחת כה שלא יהיו בכלל תרי קלי ולא משתמעי ובנ"ד שהקולים הם הדבר ולאותו ל

לאותו זה אותו הכה וזה אותו הכה לאו כ"ש שבלי ספק ליכא למימר הכוונה ויצאו להו בלבול ו

והמילות הענין להיות כ"ולקין את שאמנו ולקולם מילותין דלא יצא ·

והעולה כוך חי' כתר גדול בעד העובר לפני הניגון וזאת כבר לאו שלכן יאמין עם כבר אולם זאת שלא

יאמר אם כלו הגם שמתגלגל שלושה ותפוח שעה ובשעם זאת מצנו השילוח וזאת מפק מוד"ם והבא ביפה

יוסף פי' קכ"ח ימולכו בדה' קלא מעמד שהרב פלק אין עומק · וגם אינו ראוי לענות אמן אחר ה

הבכה על כרכום מבשנים שאם קבלו לענו ולא ידע אינו בלבד יעלו להקול במוך ב' או ג' כתובת

בשאלה פי' רנ"ט ·

יד אף על זה בקחתן עיני והנה בנו כשעה דיקם כי גללו בתים אלהים ורעלו חום ב' קול המוסיף

גורע להנגנה דנ"ד תקו' ונתגלגל שזה דרכי בזה הלכה בבקר שלא הק' כלקי' זה דאם אמלה ב

בקולת הניגון שא' קולו לכולם ובעינן שתישמע וליכא בקתור בק"ע שכל א' קולו לעצמו ולא בשמיעה

בקריאת מילותן' שאמר' בימות דבר קל' לא משתמעי אין בכך כלום וקו' מופלך זאת לומר שמאחר דלא

משתמעי כ"ש דעלפי' דענין לדבוק דהוי לשילוח הענין גבי שמיעה ואמן לדבר שאינו דכאן י' וו' ובע"ש

זו ליכא מפורש שקיום החרמים ע"פ התוספות הנזכרת אלמלא בכל הקהלה לעזוב ולא לעקרה (כאמור
היכא דאתנו בעיר גדולה על חכמים ועל פרנסים אי קאמינא בתשובה ואנהגו כי היא חכמתם — ו
ובינתכם לעיני העמים הנה) לא קבלה ולא באה בכלל כלי דלא תשובתינו להגר שובה על רש"י ז"ל בפ'
החובל דל למורו להודעתא דלא תשובתינו בני תשוה שבשלהב בני אדם קוראים יחד אף להם לאמרם דבולה
בבת א' שלא יבא א' לאמור וא' לבנים · הנה דלא שייך במנין התוספות כי תשובה גולה דשכן הוא
דקוא ואלה התשובות · לנו אלו בשפל קול דקתיב ובתוך דבבהן ישאו קול יחדו · ודנו בשואה הנ
תמוהים כי שיקה על הכתוב זו הוא דעת ודבסכתב בין דקולות באותן שאם התאם יתאם א' תבנו
התבוה שלא יעמוד דרך חבלה להשבתא עתה בזאת דבה עומד בקהלת השוה עלבא בפת בא
עלבוב ובישול אתה השיב · וכאמור דורש בתים דלב יבוה תוספתאו ז"ל אומר וכר בט' כוה בקלות
על דרוש א' אים שינך עלו ואגב בתוב כתב דאתך למשך בשבה דהכתב התבונה דואם ·

וכיון שיצא זה לאויר העולם בתיבנו על שני גדולי הדור איך לא יקום לעולם להם לשחק ..ח ד'
קול שריא פתאום לשומע נגון התוספות כי שתו לב עלילות דבהים לאמר דהייא בכלל כלי
דלא תשובתינו כ"ע להאחר שכאמור הודעה נאמר דקול נכון בעלבון גם בכל שאר הקהלה לאחרי
דבהים הקלויים בתשובה · דבא ליקהל שופרין לו שאם עבר כדבהים כן היא דלא שאין שינה ·
שבן להם נכנסו לקבר בק"ש לבלו להר בינו ליבר דבהים שבקהלה להתשי וקבלו עליהו אלימא קיל
עפ"י כאמר אמרנו וכאמור לקמן · ולא עוד אלא שבלבנה דספוס לומר דכל תגמתכם אינו אלא לבנדר
ועלא לשו"ע נכפוונו · וזה הוא בעצמו הטעם שמה"ש השאלה ב' לא חשו להזכיר שנין התוספות
להאחר שבק"ש הוא דבר שבכלל שאר הקהלה ודבה בדיבתה שהיינו באיסור לא שהיינו · הנה
לנו להוציאו מן הכלל ולאסור על עצמו בלבד עד השבת דיבתה והאילנא איסורה ·

מעתה לי ולכ' שבים להוכיח בתיעור לאפי' ביתא לשמתייהו תו"ת ליכא חשש להאי דשכ ב
בנ"ל ויבי בנו לשר אמת והב שאמר תק"ן דב"י ז"ל בשם דלב תנוח על דא' להתרי' לקהילות
של פקיד זייך להקהלים קהלה לבני תולי לחמן לקדי על הב אבל בשרין בקובה לכנו לא · וכבב
הר"ם ז"ל הנהוג שלמא לסמוך על מ' דלב דבה"ט · דלא היא להוציל ולוקחים ב"ד תחוזים לא תנשה לגו
חובה להסדיר חובה בקהלה · א"כ אוף הכא ניתא להיין לאבה בקהלה של בלקים תצויים ב"ד מחוזים לא

מקיימין

חייבין לבטל כוונה · וגם באחר שעינינו רואות דכמה טובי דקהל דבעת שהספר מצוי ביום לאו ד
קטה לקהלה ק"ק מכוין דבכה זה כתי' לאו כנ"ל ביום כי אדרבה חשש ה"ר שאין כאן בלבול דאם אינה
לכוין כוונתה למלכות לעקירו ואף כמו כוונה כאותה על עם האלוקים לדיוק את כוונתם כמו ·· ר
לאחר שהספר מצוי ביום זה תועלת הלכה לבקש דמצווה בקהלה דבה"ר ושל ספר ··

טו איברא

יתבאר מכאן גם דבעל לין כמו לחלק ולומר שמצאנו אינו שכן חיוב וקבלה רז"ל ו
לדמיר כל אדם בקהלתו קודם שיקבלו כה שקביר שעוד בלבו ולא יבוא לידי בלבול וכו'
דעתו ואחד מן הרבנים בגמ' אות אם רב דהוספה תלמיד דר"מ בבלכות דר"ב וירב ועל בקים אבל דכל
דעת לה ודעתם שכיון שגם קהלה כבר גם שגוים בלבו בלבי שימד אותם בקהלה ואלך בזה דבר
מכוח דובא ביכך ואף מ"כ שגם בזמן שאל עליו דחיוב לדמיר בקהלתו דיינו דווקא כשקוה על
כך אבל כשמקובר לעצמו לא ··
ואלו זה יצא לנו נקודה כמה לתורה דמצוה בכל העולם שבפה ויוה"כ מתחילים קודם בקהלתם
שבכה דעת בפי' קבלה לדעתו לא חייבין כיון שמצויין ביום מחזורים
וה"כ אילו גם בקהלה מתוך שקול דקהלה דומה בדעתו קלי קולות יכולין לעשות להם מסובות
אלו זה ואף ומ"מ באותם ואם בקהלות דקהלה על שאר יום דעת חוט' שגם אדירות מאליו
לכסהלה ועליכות לאו ושליר קליו בזו שגולת בלבו · ק"ש שבקהלות דאמרו מתי עוונים ויום כיפור
דמיחדים שהוא בכל יום כתיר אותיות נעמים וגם עד זקנה ושיבה לא יתוש תפילו ישלך יום
עמוד גדול מוד ואם כן יכולים אנו לדעתינו באותם קולו ולקבועות לא חייבין ·
אך אנו נשיב אחרינו לדעתו כוונה כי קוובה בכ"ל דאף מעלתם להתורה בגלות דנ"ל דיד מ
מכוון בכוונה עם מכוון דקהלה על שאלה דקהל לדיינו שגם דקהל בזה נחשבים בקהלה דק"ש
אחד מכוון כגון דחוכם גבם שאינו טוב לפני האלוקים עכ"ז לדבקות לכן כך נחוגלים דיינו אם
אותם לכאורה התורה כזה יבטל דבר אבל כיון שעינינו רואות שקול כמתן מפורש ושכול
זה חומר בכה וזה חומר בכה מי שמע כזאת מי ראה כאלה שבבטל לכון וכוונה קהל גדול מ
תפלו לכון אחד או שנים דבולכים בעולה להם ויקנו את עולם לדיוק חומה דרבים מלוי בם :

טו׳ לא לבי הלך להשיב על דבריהם כאן דיבא למלו לשעור נעשין בבני חורין דפוס בלוקא גם כי ה
הבו בקהלה הנני שותה מותר לאחר הבן שוה״ה לשתות ואחיו וכו׳ כמ״ש שנס זה לי בן הבא
אין הנהגה שהקילו שיבוא לא היה לנ״ש · ואולם אני על משמרתי אעמודה לבנים משולחן ומותר
לאחר שהגבוה לוויזו הקוני לקיח ק״ש בלחש ולבלק לכל אחד שבון דחין ליכא דוכתא שאינם
מוציא בכך כי כבר כתבנו בסי׳ ד׳ דכל מי׳ לנינון לאו של דגדל ה״א ולכי גין למעבד כרי
להחמיר מ׳ מהר״ם אלמשקאר ז״ל ולשימיה · ואם עוד שמוצא דבים בארצם לקלוש עליהם ב
באין גלול הפין הוא דגדל עמ׳ הבורות ושמם יבלע לדיבן השקם גוער ·

יו׳ פוק חזי מה שמובא בזה הט״ז בעל לדוי שגם על מה שכתב הב״ח בשו״ת סוף סי׳ פ״א וז״ל
ובן החזי לנגוע מאחר שהביש מתנת כן בכבוד הרא״ש ז״ל ול׳ גאוה לקשר לשמוע מהגגה בזה
כי הקהלה הוא מפסיד דבווש כי אמ״ה לתי שלא הגיל עצמו בזה משוה לכין בננון ובלי הוש
המילות כאוי ולכן דקולא כמנהגנו לא הפסיד אבל הוצא לבחמיר על עצמו ויודע שיכול לכוין
בשבי׳ן יחמיר ותבא עליו ברכה עכ״ל ·
ותשקה ישמע חכם ויוסיף לקח וישא ק״ו בעצמו ומה מחכמי אומה הזה הגט שמנהגה אנשי מקומו
הוא שלא לקרות שמע בשעתים דכנופים בקול רם שזאת מוכר למבלה בשור והב״ח שלמדנו ל
הרין להקות קשב בשעתיה עכ״ז מטעם דמפסד דבווש לתי שלא הגיל עצמו בזה משוה במה
אומר שבקולא כמנהגנו לא הפסיד ועכ״ז הגלה בסוף דבריו שמי שהוצא להחמיר על עצמו ובות׳
קע״ב · בנ״ד שרחמנא ליצלן רוח בבטן שבקבל הגילו עצמם על דורב להקות ק״ש בשעתיה דכנופים
בקול וצבה הפועל לא היה משתמש שיגלו עצמם להיות מעשים אחר מנהג הגון דחוש ה
הבלוי מרחוקים איכלין ואיכלין שיוה ילה ילין מאחרים יעקבו ודקבו בלשון חכמים ה
הבווש ובבלבול וכיוצא הלשכה לבלוק הכן מ׳ הו אנס אשר אין בליבם כבוש ולא ידעו מה יבלו ·

יו׳ קורי שכבים אהבו גם בטעם הזאת הוא מדבר להשיב עליהם הוא באהבה משכח סבלת ה״ס
דתלבש שאין השוה לוה להם כאשר ישנו כתוב במאלה ושנוי בסי׳ ה׳ עד כאן לא דבר
לבהן

לבהו הכה ז"ל אלא בניגון חדש מתוק משא"כ נגון שלפנינו כי הוא ישן נושן ולכן בי"ה לבית כל השנה
מקלה · לכ מבין להיות ז"ל אומן היו לנגון להק ב"ה נאי ושאר הכאן להיכא מאן בעי חייב לבוא
הכל ב"ה ליזל בכי ניגון הע"ק אדרבא מתק שזוכהנו בעמים הבות מסכנה אילכא : מה גם
אחריו ביק ס' זו אבל הכה כמדרבא נ"ה לקחור מה עלה וז"ל גם יש ללמוד מזכא לאין היה כלל
מאומה התיבה שבביאו המעולים הלא גם כתובים בשולה דנ"ר רע"י בניגון תלמיד הכוונה ו
וכול הנה ללון שחנרב מבורכנו בדינו לשוה ש"ה בכל הנ מקוות וכול ולא חשו הבין נקיל· א
אומן לבני תיל כלל הלא זומלה כי אין לחוש בזה עכ"ל · ואין לחלק ולומר דק"א עליה אמי · ו
ומשמו לבני צליך כוונה יכיה ליזל קה"י כי הוא אשם בתחילה הבין בפסוק א' להיות ביה כל א
אמיה אין וגם עוד היום הע"ק והגדול מתפללים ע"ם יחד באותו ניגון מבלי חולק הכלו בשאר
כי כוונה להבין נקטינן להוא בבקה ומכף כר"ה ולא צליך כוונה אלא בפ"א בלבד ולא כלה נגון
ור' כאשר הכלו לבקר בפוסקים חדשים גם ישנים והדורקין מה בנכתותם הביאו מק"ז ז"ל א"ח ס'
ס"ג ע"ש · ומולה היה גם לרב כחתן ב' ביה קולא לחמר לי"ה ללה עבה"ג בפסוקה קמא צעק
עפי לא בפעק ··

יז' **אות** הדברים היינו והנוץ ז"ל לכבנו ועבר עלינו זה כמה לעמוד בפתק ולחזק בידי שעה ב
גלה הלחוב ולמשמע אחה לדעתיד בזה מתעל ושאין מקחק ולא כביה עוד יאמר לנו ל
לבוקר ולתפשול עון חו' · ובדוהמנוכה של השר הגדול הוא השליט על הארץ באהבו זומר בבח
בכוכה שתכאן ולכבא לא יולה שום אחר מרחמים לקולה אף מתוק בניגון אחר אלא לזוקא בלין
שקולים אותו בזוונו בלק באותו מקום כל שאלה הגדול בסגנון השגור בפיהם בשאר ימות ה
השנה וביום ישמו כולם אגודה אחת לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם · ושומע לנו ישכון ב
בטח ושאנן מפחד רעה לשטן · הבו יתירם ויתר בנים כי"ה השמיע על הארץ · כה דברי החותמים
כה קולו יצא במלר ובמ' ובדהכם אברהם אבן עזרא לשבק ליפיה והכל שיר ובלר וקים
חיים שבתי בכתבי יוסף הכהן ז"ל · · · חליבו נ' נאם מנחם הכהן ז"ל

יח' זהו מקומו על צוחים מקום שנאמר ואלה מוסיף על החשובים בשנאה שבלב הכתוב מדבר

לא היין לצדיקים עלא' כתב וכתב כמו לן תור בעוקצין מהו ויצאלו מלכים ומלכי כנגס אלא לאכלו
קוצין בי מלכת דוק דער גתואל יר"ג ובלהוטים עיש בבר אחדות דבאיומו אחר היינו בעיניו ל
לאחר מאומה דס מלבנים דס וכאלה הדוק . אך ויק כשמוע דער יר"ג אף דקול מדבר אליו
מעל החצוצרות מצין מני דקולבים דגוגיים בעולם שאל שאל (בחיים) ביום עור נביא ונקח נח מלכיו
כולם . אך דס דעיבו עור שאר דקען מבא לבבקה ללא ילבין מינה לא תינה ולא תוקנה .
ועם כל זה והא ד' נעבר בו ולא פגע אל לבבים ועתי כתב הולבא אף כי קן קהלנו לבחור ם
טוב לבקל תקום דנח לי לדעוים שענוקי עליון ובכוח יעשה .
הדרינך להובין בבא סלקין ובבא נחבין לתורגמא לקן שבא דוק והיה אמר ובשי אב"א קר"ם
ואב"א סבלא . ושעקר דקן קן קולמוסא וקן תבילות מקשון כרב דלק אשר נעשה ב
בקושי לדעתיו ובכל דלותי עובה בו שבלי עלוקים לאחר כי אלה דאנשים דחשבים דבין חסה
על דבקהים לברוא בכלי לקוה ולבבות עזור מאוד אם לעקל ואם לעקלקלות נלאו למצא דבקה
כי כל לבבים דין ללחם ולא כלום א' תרגום לא נמצא . כאשר לתלמוד לדעיל הדוקנו בעלי ק
קריסין זיינון אבבן לעולם גדולי דבוסקים ז"ל . ועתה חבל מביאים דלבנים בתובבקים
אשר נקבו בשמות נר"ו . כ"מ לדוי לוי דבא דלב דגדול מה"ת נ"ר לאחיך לאחייו כולם לבולק
נח"ש כקולק ביק דבר צווה כבודכיין דנח לישראל לקיים מילי דאבות . ומי הגר אלה יוצאיר
ולא יבא לעולם ב' בגבולים . חשע"ב אחלי יכונו לפני מורי ורבותי דלבנים דגאל וחחייבר
כל ישראל יקנו עיר ועיר ושולטיר יאמינו מתוק קדום עלינו דשקבב לאורב וכיב אתוע
עבוים חסן ישועות לבקשים על ידינו והנו בקלה יעש ג' עתדים חמר כאשר יעשו עם דתים
אבותינו דקדושים מעלי ומדגני דתגבר ועתה דעבר דקען עבד אד"ם אבכי דקן עולם ק
קוב הכתוב אמיין לתת דחוקת פגר קולמו יע"ק בסלר ובשלש ל"י ח"כמו ה"מבילו ק"אחק א"בינו
לאה"ח' י"ת"ר ו"ט"ן
דבבת ...

... קרוב... ...
... ...
... ...

בין

בין כלים הגדולים והקטנים כו' [illegible]

[illegible]

ולכן [illegible] א

[illegible]

[illegible]

ב [illegible]

ג [illegible]

[illegible]

[illegible]

ד [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ה [illegible]

[illegible]

ו [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ז [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ח [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ט [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

י [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ללמוד הדיבורים והמשמשים [illegible]

[illegible]

יא [illegible]

[illegible]

ועיין שם [illegible]

[illegible]

הדרן

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

יב [illegible]

יג [illegible]

[illegible]

יד [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

טוב [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

וס

[illegible]

[illegible]

Salonico a[illegible] Febb.o 1754

Noi appiè sottoscritti attestiamo la verità a chi aspetta tanto in giudizio che fuori che le tre sottoscrizioni nella presente pagina sono segnate la prima dell'Ecc.mo Rabino Benvenist Pategno e le altre due delli Ecc.mi Gran Rabini Isac Levi e Isac Benfane, i quali sono di proprio pugno, e carattere de' sudd.i Ecc.mi Rabini, i quali li sottoscrissero in presenza nostra, ed in fede mano propria

Io D.r Emanuel Calvo affermo q.to sopra

Io Abram Enriques Miranda affermo q.to sopra

[illegible]. Attesto io inf.tto Cancelliere del [illegible] Consolato di Salonicco, qualmente in

In mia presenza, li Due Sud.ti Attestanti
S. Emanuel Calvo, e Sig.r Abram Enriquez
Miranda fecero l'Attestazione attes:
tazione, e qui di proprio loro pugno
si sottoscrissero. Quomodo attestor
a Salonicho li 4 Febbro 1753 M.V. 8:

Felice Rotta Cancelliere

Noi D. Pietro Choch p. la Ser.ma
Repub.ca di Venez.a Console in questa
Città di Salonicho, e sue Dipendenze

A chiunque: Certiffichiamo, e attestiamo
esser il Sud.o Sig.r Felice Rotta Nostro
Cancelliere che ha fatto e firmato
la pred.te attestazione, dal quale si è
sottoscritto alla di cui Scritture, e
sottoscrizione qui si vede, e da esso
tutto li si può prestare piena e
indubitata fede tanto in Giudizio
che fuori. In Quorum Fidem
Data di questa Cons.re Canc.ra li 4 Febbro 1753 M.V.

D. Pietro Choch Cons.le Veneto

Felice Rotta Canc.re